

บทที่ 3

การสืบสวนและสอบสวน

1. การสืบสวน (Investigation)

ตาม ม.2(10) "การสืบสวน" คือการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

และ ตาม ม.17 "พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้"

ใครคือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ย่อมเป็นไป ตาม วิ.อาญา ม.2(16) ซึ่งได้อธิบายมาแล้วในบทที่ 2 ข้อสังเกตก็คือ ผู้มีอำนาจสืบสวนอาจไม่มีอำนาจสอบสวนความผิด เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พลตำรวจ นายสืบตำรวจ มีอำนาจสืบสวนได้ ตาม ม.17 แต่บุคคลเหล่านี้มิใช่พนักงานสอบสวน เพราะมิใช่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ตาม ม.2(17) และ ม.18 วรรคแรก

การสืบสวนเป็นการกระทำขั้นต้นเพื่อป้องกันการกระทำผิด "เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน" และเป็นการกระทำเพื่อทราบว่าความผิดใดเกิดขึ้นจริงหรือไม่ "เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด" การสืบสวนจึงเป็นเรื่องการสืบสวนรายละเอียดไว้ก่อนเพื่อตั้งเรื่องไว้สอบสวนต่อไป แต่ขอให้สังเกตว่า การสืบสวนอาจเกิดขึ้นก่อนขณะ หรือเมื่อมีการสอบสวนแล้วก็ได้ เช่นยังไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน พยานหลักฐานคลาดเคลื่อน ก็อาจส่งสายสืบออกไปสืบสวนหาความจริง นอกจากนั้น แม้จะยังไม่มีความผิดเกิดขึ้นเลย พนักงานฝ่ายปกครองฯ ก็ต้องทำการสืบสวนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยตามอำนาจหน้าที่ เช่นการออกตรวจท้องที่ ทั้งนี้เป็นต้น

หึ่งสังเกตอีกอย่างหนึ่งว่า การสืบสวนไม่มีเขตอำนาจ (พื้นที่) ทำการเหมือนการสอบสวน ดังนั้นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจย่อมสืบสวนได้เสมอไม่ว่าในที่ใดในราชอาณาจักร เช่น พนักงานตำรวจโรงพักทั่วหมากอาจไปสืบจับผู้ต้องสงสัยวางเพลิงเผาทรัพย์ ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าไปหลบซ่อนตัวอยู่ที่ จ.ว. เชียงใหม่ ทั้งนี้ย่อมกระทำได้เสมอ

ฎีกาที่ 140/2490 ตาม ม.2(16) และ ม.17 ตำรวจมีอำนาจสืบสวนคดีอาญาได้ ไม่มีบทบัญญัติที่ใดจำกัดว่า ตำรวจทำการสืบสวนคดีอาญาได้เฉพาะในเขตที่ตนประจำการอยู่ ตำรวจจับผู้กระทำผิดคนนอกท้องที่ ๆ ตนประจำการอยู่ และเรียกสินบนจากผู้กระทำผิด เป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานเรียกสินบน

2. การสอบสวน (Inquiry)

การสอบสวนความผิดอาญาเป็นหัวใจสำคัญเบื้องต้นที่จะทำให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทในทางอาญาเป็นไปด้วยความถูกต้องยุติธรรม คดีที่พนักงานอัยการจะนำขึ้นฟ้องร้องต่อศาลจะต้องผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนก่อนเสมอ (ม.120)

วิ.อาญา ม.2(11) การสอบสวน หมายความว่า "การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ"

การสอบสวนนั้น มุ่งที่จะ ปรามปราม การกระทำผิดโดยการหาทาง พิสูจน์ความผิด ว่าบุคคลใดกระทำ แล้วนำตัวมาฟ้องร้องเพื่อลงโทษ ดังนั้น จะกระทำต่อเมื่อเกิดความผิดแล้วเท่านั้น ในการพิสูจน์ความผิดได้เพียงไรจึงอยู่ที่ว่า ต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเข้าไว้ในสำนวนการสอบสวน เพื่อให้ชัดเจนจำเอยในชั้นศาล, วัตถุประสงค์สำคัญของการสอบสวนจึงเป็นเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการตาม วิ.อาญา เช่น การจับ ค้น ควบคุม เป็นต้น

ความสำคัญที่ควรระลึกอยู่ที่ว่า การสอบสวนเป็นเงื่อนไขในการฟ้องร้องคดีของพนักงานอัยการ ดังนั้น หากไม่มีการสอบสวนหรือการสอบสวนเป็นไปโดยไม่ชอบก็จะต้องถือว่าไม่มีการสอบสวนความผิด พนักงานอัยการก็ไม่อาจยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้²⁹ (ม.120) การสอบสวนจะเป็นการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย คำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

- 3.1 ในความผิดต่อส่วนตัว ต้องมีคำร้องทุกข์โดยชอบเสียก่อน (ม.121 วรรคสอง)
 - 3.2 ผู้ทำการสอบสวนต้องเป็นพนักงานสอบสวน (ดู ข้อ 2.6 ในบทที่ 2)
 - 3.3 ต้องเป็นพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจทำการสอบสวนได้
 - 3.4 วิธีการสอบสวนต้องชอบด้วย ป.วิ.อาญา
- 3.1 ที่ว่าความผิดต่อส่วนตัวต้องมีคำร้องทุกข์นั้น ได้กล่าวมาข้างแล้วในบทที่ 1 เรื่องเค้าโครงทั่วไป ในชั้นนี้สมควรพิจารณาว่า คำร้องทุกข์ มีลักษณะเช่นไร ร้องทุกข์ด้วยวิธีใด

การร้องทุกข์ (Complaint) ในคดีอาญา คำร้องทุกข์มีความสำคัญมาก เพราะในความผิดต่อส่วนตัว ถ้าไม่มีการร้องทุกข์แล้ว พนักงานสอบสวนจะสอบสวนมิได้ (ม.121 วรรคสอง) และเมื่อสอบสวนไม่ได้ อัยการก็จะยื่นฟ้องคดีนั้นต่อศาลมิได้ (ม.120) นอกจากนั้น ในความผิดต่อส่วนตัวถ้าไม่ร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน ถือว่าขาดอายุความ ร้องทุกข์ ผู้เสียหายจะฟ้องคดีนั้นไม่ได้ (ป.อาญา ม.96 และ วิ.อาญา ม.39(6))

29 มีข้อนำพิจารณากรณีพิพาทที่ อ.พ.พ. ม.1534 ว่าคดีอาญานั้น ต้องผ่านการสอบสวนก่อนหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าไม่ต้องมีการสอบสวน

วิ.อาญา ม.2(7) บัญญัติว่า "คำร้องทุกข์" หมายความว่า การที่ ผู้เสียหาย ใดกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นใดกล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ" ³⁰

ซึ่งพอจะแยกหลักเกณฑ์ของคำร้องทุกข์ได้ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ร้องทุกข์ต้องเป็นผู้เสียหาย ใครเป็นผู้เสียหายใดกล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ข้อ 2.1 ความสำคัญอยู่ที่ว่า ผู้เสียหายอาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นทำการร้องทุกข์แทนได้ (ฎีกาที่ 1534/2503)

(2) ผู้เสียหายใดกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ การกล่าวหาตามความเข้าใจของบุคคลทั่ว ๆ ไปเรียกว่าเป็นการ แจ้งความ ซึ่งในทาง วิ.อาญาใช้คำว่า กล่าวหา ซึ่งอาจเป็นการกล่าวหาด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ (คู ม.123 วรรคท้าย และ 124 วรรคท้าย)

ส่วนเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะเป็นผู้รับคำกล่าวหา นั้นเป็นใครบ้าง คำตอบอยู่ใน ม.123 และ 124 วิ.อาญานั้นเอง ซึ่งอาจได้แก่ พนักงานสอบสวน (ม.18, 19, 20 วิ.อาญา) หรืออาจเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ (ม.2(16) ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่ ร้องหรือเห็นพนักงานสอบสวนและเป็นผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็ได้) การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้จึงทำให้แปลไม่ได้ว่า ผู้เสียหายอาจไป

30 ควรพิจารณาเทียบเคียงกับคำกล่าวโทษ (Denunciation) ตาม ม.2(8) อันเป็นเรื่องบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหาย กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้น โดยไม่คำนึงถึงเจตนาของผู้กล่าวโทษว่าจะมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษหรือไม่ ดังนั้น การแจ้งความในฐานะประชาชนธรรมดาโดยทั่วไป จึงอาจเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่เพียงไร

ร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจสอบสวนตาม วิ.อาญา ม.18,19,20 โดยตรง
 ก็ได้ หรืออาจไปร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งอาจไม่มีอำนาจในการ -
สอบสวนคดีนั้นเลยก็ได้ เมื่อมีการร้องทุกข์ในประการหลังนี้แล้ว ถ้าคำร้องทุกข์เป็นหนังสือ
 กฎหมายให้พนักงานที่รับคำร้องทุกข์นั้นรับจัดการส่งไปยังพนักงานสอบสวน ส่วนหากเป็น
 คำร้องทุกข์ด้วยปากให้รับจัดการให้ผู้เสียหายไปพบพนักงานสอบสวนเพื่อจกบันทึกคำร้อง
 ทุกข์นั้น ในกรณีเร่งร้อน เจ้าพนักงานนั้นจะจกบันทึกเสียเองก็ได้ แล้วให้รับส่งบันทึกนั้น
 ไปยังพนักงานสอบสวน (ม.124 วรรคสอง และวรรคท้าย)

ปัญหาของ วิ.อาญา ม.124 วรรคสอง และวรรคท้ายที่กล่าวมาแล้วอาจ
 สวนทางกับข้อปฏิบัติในทางปฏิบัติจริง ๆ เพราะส่วนมากพนักงานจะปฏิเสธไม่รับคำร้อง
 ทุกข์ โดยอ้างว่าไม่อยู่ในเขตอำนาจของตน จึงควรไปร้องทุกข์ในเขตนั้นในท้องที่นั้น
 แต่ถ้ามิเคราะห์คดีใน ม.124 อย่างแจ่มแจ้งแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นหน้าที่ของ
 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจต้องรับคำร้องทุกข์ โดยเฉพาะถ้าคำร้องทุกข์เป็นหนังสือ
ให้รับจัดการส่งไปยังพนักงานสอบสวน เพื่อพิเคราะห์ร่วมกับวรรคแรกของ ม.124
 นั้นเอง ทำให้เห็นได้ว่าต้องรับคำร้องทุกข์นั้นไว้ก่อน แล้วให้รับจัดส่งไปยังพนักงาน
 สอบสวน (ที่มีอำนาจสอบสวนคดีนั้น) ส่วนถ้าเป็นคำร้องทุกข์ด้วยปาก วรรคท้ายของ
 ม.124 ก็มีลักษณะว่าเป็นหน้าที่ของพนักงานนั้น ๆ ที่ต้องจัดการให้ผู้เสียหายไปพบกับ
 พนักงานสอบสวนเพื่อจกบันทึกคำร้องทุกข์ เมื่อพิเคราะห์ประกอบด้วยวรรคแรกของ
 ม.124 เช่นเดียวกันก็ทำให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่พนักงานฝ่ายปกครองฯ ตาม ม.124
รับคำร้องทุกข์ด้วยวาจาไว้ชั้นหนึ่งแล้ว เพียงแต่ให้จัดส่งไปให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้
 บันทึกคำร้องทุกข์นั้นเป็นหลักฐานไว้อีกชั้นหนึ่งเท่านั้นเอง

ฎีกาที่ 1534/2503 ตาม วิ.อาญา ม.124 ผู้เสียหายจะร้องทุกข์
 ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่งรองหรือเหนือพนักงานสอบสวน และ

เป็นผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายก็ได้ และเป็นหน้าที่ของพนักงานซึ่งรับ คำร้องทุกข์ไว้จะต้องส่งคำร้องทุกข์ไปยังพนักงานสอบสวนเอง กฎหมายมิได้บังคับว่าจะ ต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานที่มีอำนาจสอบสวนเสมอไป เหตุนี้ปัญหาว่าพนักงานที่รับคำร้องทุกข์ ไว้จะมีอำนาจสอบสวนหรือไม่จึงตกไป

ฎีกาที่ 1500/2504 คดีอาญาขอความไต่ไม่จำต้องระบุในฟ้องว่ามีคำ ร้องทุกข์แล้ว เพราะมิใช่องค์ประกอบของความผิด แต่ถ้าได้ความทาง การพิจารณาว่าไม่ มีการร้องทุกข์ ศาลก็ต้องพิจารณายกฟ้อง เพราะเมื่อไม่มีการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวน ก็ไม่มีอำนาจสอบสวน พนักงานอัยการย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง

ฎีกาที่ 244/2507 ในคดีความผิดอันยอมความไต่ ผู้เสียหายได้ทำหนังสือ ร้องเรียนต่อผู้บังคับการกองปราบปรามกองสอบสวนกลาง ขอให้ดำเนินคดีกับจำเลย การกระทำเช่นนี้ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์แล้ว

ปัญหาที่น่าคิดต่อไปมีว่า ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ จะทำการร้องทุกข์ ตามลำพังตนเองจะไต่หรือไม่ ขอให้สังเกตคำพิพากษาคือต่อไปนี้

ฎีกาที่ 214/2494 การที่ผู้เยาว์อายุ 17-18 ปี ซึ่งเป็นผู้เสียหาย ใ้คำร้องทุกข์ต่อพนักงานด้วยตนเองจนมีการสอบสวน และอัยการฟ้องความผิดต่อผู้เยาว์ นั้นแล้ว การที่บิดาของผู้เยาว์ยื่นคำร้องต่อศาลขอถอนคำร้องทุกข์ ซึ่งเป็นการชักชวน ความประสงค์ของผู้เยาว์นั้น ศาลเห็นว่าบิดาไม่มีอำนาจถอนคำร้องทุกข์นั้นได้

ฎีกาที่ 1982/2494 ผู้เยาว์อายุ 18 ปี ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน โดยไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมลงลายมือชื่อก็ได้

ฎีกาที่ 2100/2497 เด็กหญิงอายุ 15 ปี ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเรา กับผู้ปกครองซึ่งมิใช่บิดาได้ให้การต่อพนักงานสอบสวนในฐานะผู้เสียหาย ถือได้ว่าเป็น การร้องทุกข์แล้ว

ฎีกาที่ 563/2517 ผู้เยาว์แม่จะได้รับอนุญาตจากบิดาก็ไม่สามารถเข้า
เป็นโจทก์ร่วมฟ้องคดีได้ เพราะวัตถุประสงค์ของ ม.5(1) วิ.อาญา แสดงอยู่ในตัวว่า
กฎหมายประสงค์จะให้ผู้แทนโดยชอบธรรมดำเนินการแทน

ข้อสังเกต

(1) สิทธิของผู้เสียหายในทางคดีมีอยู่ตามที่ ม.3 วิ.อาญากำหนดไว้
เริ่มตั้งแต่การร้องทุกข์ ฟ้องร้อง ซึ่งถือเป็นอำนาจของผู้เสียหายที่จะดำเนินการ
ทางคดี ดังนั้นถ้าการใช้สิทธิตาม ม.3 นั้น หากไม่อยู่ในฐานะที่จะใช้ได้ เช่น เป็น
ผู้เยาว์ก็น่าจะใช้สิทธิต่าง ๆ ตามที่ ม.3 กำหนดไว้ไม่ได้เหมือนกันหมด ไม่สมควรแยก
วาระร้องทุกข์ได้ แต่ฟ้องไม่ได้ ขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมไม่ได้ เพราะเป็นการแปลกฎหมาย
บทเดียวกันมาตราเดียวกัน ไม่สมควรจะแปลให้แตกต่างกัน

(2) เหตุผลในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 563/2517 มีอยู่ตอนหนึ่งว่า "วัตถุประสงค์
ของ ม.5(1) วิ.อาญา แสดงอยู่ในตัวว่า กฎหมายประสงค์จะให้ผู้แทนโดย
ชอบธรรมดำเนินการแทน" และ ม.5(1) ว่า ผู้แทนโดยชอบธรรม เฉพาะ
แต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์....." ซึ่งสิทธิจัดการแทนของผู้แทนโดยชอบ
ธรรมก็คงมีอยู่ใน ม.3 วิ.อาญา ดังนั้น การใช้สิทธิของผู้แทนโดยชอบธรรมในกรณี
ผู้เยาว์เป็นผู้เสียหายก็ควรที่จะใช้ได้หรือไม่ก็เหมือนกัน

(3) อย่างไรก็ตามก็ดี ผลแห่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 563/2517 คงกล่าวมาจะ
แปลได้หรือไม่ว่ามีผลเป็นการยกเลิกหลักเกณฑ์ในเรื่องผู้เยาว์ร้องทุกข์ตามลำพังตนเอง
ได้ด้วย นักกฎหมายบางท่านเห็นว่า ถ้าพิจารณากระบวนวิธีความของศาลฎีกาที่แล้ว ๆ มา
ในเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่าศาลถือเอาการฟ้องร้องคดีเป็นเรื่องที่เป็นผลประโยชน์ส่วนตัว
เสียหายของผู้เยาว์สำคัญยิ่งกว่าการร้องทุกข์ จึงถือว่าผู้เยาว์จะฟ้องคดีตามลำพัง แม้
ผู้เยาว์จะได้รับความยินยอมแล้วไม่ได้

สำหรับการใช้สิทธิร้องทุกข์นั้น ศาลคงเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะก่อให้เกิดผลเสียหายใด ๆ แก่รูปคดีของผู้เขี่ยวมากนัก นอกจากนั้นอาจเป็นการอุทธรณ์ของผลแห่ง ม.5(1) ที่กล่าวมาว่า ผู้เขี่ยวจะฟ้องร้องคดีตามลำพังตนเองไม่ได้ ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมดำเนินการแทน ซึ่งหากการมีได้เป็นเช่นนั้น กล่าวคือ ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ดำเนินการแทน ก็ควรเปิดโอกาสให้ผู้เขี่ยวไต่ร้องทุกข์เพื่อให้เจ้าพนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป

(3) จะต้องมีการกล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดทางอาญา การกระทำความผิดทางอาญาได้กล่าวมาแล้วว่าอาจมีทั้งความผิดอาญาแผ่นดิน และความผิดต่อส่วนตัว จึงขอให้ระลึกว่าแม้ความผิดอาญาแผ่นดินไม่จำเป็นต้องมีคำร้องทุกข์พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนความผิดนั้นได้ แต่ก็มีใ้หมายความว่า ความผิดอาญาแผ่นดินจะมีคำร้องทุกข์มิได้ ผลแตกต่างจึงอยู่ในประการสำคัญที่ว่า ถ้าเป็นความผิดอาญาแผ่นดินแล้ว แม้ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์ในภายหลังก็ไม่เป็นเหตุให้คดีอาญาระงับ พนักงานสอบสวนคงมีอำนาจสอบสวนต่อไป (ม.39(2) และ ม.126 วรรคสอง)

อาจมีปัญหาน่าคิดในบางกรณีที่ว่า การที่จะพิเคราะห์ว่าเป็นความผิดอาญานั้นคงไม่มีปัญหาย่างยากมากนัก แต่ในบางกรณีการที่จะพิเคราะห์ว่าเป็นความผิดฐานใด คงเป็นเรื่องยุ่งยากแก่ผู้เสียหายอย่างมากพอสมควร เพราะโดยหลักการแล้วศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยความผิด จึงอาจมีปัญหาในเรื่องที่มีการร้องทุกข์ในกรรมหรือการกระทำอันหนึ่ง ซึ่งจะเป็นความผิดฐานใดยังไม่แน่ หรือเป็นกรณีที่เฉียดฉิว เช่น เรื่องขี้กขอกกับฉ้อโกง ดังนี้ถ้าศาลพิงเป็นเรื่อง ความผิดฐานอื่นแตกต่างไปจากที่ร้องทุกข์ไว้จะถือว่ามีการร้องทุกข์โดยชอบเพียงไรหรือไม่ ขอให้สังเกตคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

ฎีกาที่ 303/2483 เมื่อผู้เสียหายมาร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน ๆ เห็นว่าเป็นความผิดฐานขี้กขอก ก็นำใบมอบอำนาจให้ผู้เสียหายลงชื่อและสอบสวนในความผิดฐานขี้กขอกแล้วส่งเรื่องให้อัยการ อัยการเห็นว่าเป็นเรื่องฉ้อโกง จึงฟ้องฐานฉ้อโกงได้ เพราะไม่มีกฎหมายว่าการร้องทุกข์ต้องเจาะจงฐานความผิด และถ้าผิดจะฟ้องฐานอื่นมิได้

ฎีกาที่ 719-720/2483 ใบมอบคดีที่ระบุดังการร้องทุกข์ขอหาฐานกระทำ
อนาจาร เท่านั้น อัยการจะฟ้องขอให้ลงโทษฐานข่มขืนกระทำชำเราด้วยไม่ได้

แสดงให้เห็นว่าการร้องทุกข์มีผลสมบูรณ์เมื่อใดร้องกล่าวหาในกรมหรือการ
กระทำนั้น ไม่ถือบทมาตราในกฎหมายเป็นสำคัญ เว้นแต่กรณีจะอาศัยข้อเท็จจริงหรือองค์
ประกอบในกฎหมายแตกต่างกันเป็นคนละกรมหรือการกระทำ (หลักเช่นเกี่ยวกับการแจ้ง
ข้อหา)

(4) ผู้เสียหายมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ หลักอยู่ที่ว่า คำร้องทุกข์
นั้นจะต้องเป็นเรื่องที่ประสงค์จะ "เอาความ"³¹ ในทางอาญาแก่ผู้กระทำผิด ถ้าไม่
ประสงค์เช่นนั้น เช่น แจ้งให้มาช่วยสืบสวน หรือแจ้งไว้เป็นหลักฐานยังไม่ประสงค์จะ
ว่ากล่าวฟ้องร้อง ก็ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ ขอให้สังเกตตัวอย่างจากคำพิพากษาศาลฎีกา
ต่อไปนี้

ฎีกาที่ 214/2487 คำแจ้งความของผู้เสียหายที่แจ้งความต่อเจ้าพนักงาน
ว่า ไม่ประสงค์ให้สอบสวนเป็นรูปคดี และแจ้งเพื่อไว้รับทราบเป็นพยานหลักฐานเท่านั้น
ไม่เป็นคำร้องทุกข์ตามกฎหมาย

ฎีกาที่ 263/2504 โจทก์แจ้งความต่อตำรวจว่า จำเลยออกเช็คโดย
เจตนาไม่ใช้เงิน โจทก์ขอแจ้งความไว้เป็นหลักฐาน เพราะเกรงว่าคดีจะขาดอายุความ
วินิจฉัยว่า โจทก์ไปแจ้งความเพื่อไม่ให้ขาดอายุความฟ้องร้อง เป็นการแสดงเจตนาที่
จะเอาผิดแก่จำเลยแล้ว (คดีนี้เข้าใจว่าจำเลยต่อสู้ว่าคดีโจทก์ขาดอายุความตาม ม.96
ป.อาญา ประกอบกับ ม.39(6) วิ.อาญา ศาลจึงวินิจฉัยถึงประเด็นการแจ้งความ
ในชั้นโรงพัก)

31 ทำให้การร้องทุกข์แตกต่างจากการกล่าวโทษ ตาม วิ.อาญา ม.2(8)

ฎีกาที่ 609/2505 คำร้องทุกข์นั้น หมายถึงการที่ผู้เสียหายไต่กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น และการกล่าวหาเช่นนั้นไต่กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ทั้งนี้ การที่ผู้เสียหายไต่ให้การต่อพนักงานสอบสวนในคดีที่จำเลยต้องหาอีกเรื่องหนึ่ง แล้วเลยให้การพาดพิงถึงว่าไต่ถูกจำเลยจับตัวไปกักขังไว้ด้วย ทั้งนี้ยังไม่เข้าลักษณะคำร้องทุกข์โดยมีเจตนาจะให้จำเลยได้รับโทษ

ฎีกาที่ 771/2517 ผู้เสียหายไต่ไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจให้จับกุมจำเลยหาว่าบุกรุกและทำให้เสียหาย โดยผู้แจ้งจะฟ้องร้องด้วยตนเอง จึงแจ้งความไว้เป็นหลักฐาน ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์แล้ว

ฎีกาที่ 1361/2517 โจทก์ร่วมแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเรื่องจำเลยออกเช็คโดยไม่มีเงิน ว่าประสงค์จะขอแจ้งไว้เป็นหลักฐาน ไม่ประสงค์จะมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับจำเลย และโจทก์ร่วมขอรับเช็คคืนไปติดต่อกำความตกลงกับจำเลยอีกครั้ง ถ้าหากตกลงไม่ได้จะมามอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป เช่นนี้เป็นคำร้องทุกข์ตามกฎหมายแล้ว

ฎีกาที่ 2409/2518 แจ้งความต่อตำรวจว่าธนาคารไม่จ่ายเงินตามเช็ค ผู้แจ้งเกรงว่าจะขาดอายุความจึงมาแจ้งความเพื่อกันเช็คขาดอายุความ ยังไม่ประสงค์จะร้องทุกข์จะไปติดต่อกับตนเองก่อน หากไม่ได้ผลจะมาร้องทุกข์อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ไม่เป็นคำร้องทุกข์

ฎีกาที่ 2410/2518 ข้อความว่าแจ้งให้ตำรวจทราบไว้เป็นหลักฐาน หากติดตามผู้ออกเช็คได้เมื่อใดจะนำเช็คมามอบให้ดำเนินคดีในภายหลัง ทั้งนี้ ผู้แจ้งยังไม่มีเจตนาให้สอบสวนดำเนินคดี ไม่เป็นคำร้องทุกข์

ฎีกาที่ 1725/2522 แจงความข้อเท็จจริงในเรื่องเช็กไม่มีเงินว่า ก็นคดี
ชากอายุความ เพื่อนำเรื่องไปดำเนินการเอง ไม่มีความประสงค์ให้พนักงานสอบสวน
ดำเนินคดี ไม่เป็นคำร้องทุกข์

ฎีกาที่ 2206/2522 แจงต่อผู้ใหญ่บ้านว่า จำเลยข่มขืนชำเรา ฯลฯ
แต่ขออุทธรณ์ก่อน ถ้าจำเลยข่มขืนมาอีก ก็จะไม่เอาเรื่อง ถ้าไม่มาอีกก็แล้วไป ไม่เป็นคำร้อง
ทุกข์

อายุความร้องทุกข์

หมายถึงกำหนดระยะเวลาที่ผู้เสียหายรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด
จนถึงวันไปร้องทุกข์ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 กำหนดไว้ 3 เดือนนับแต่วัน
รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด ถ้าเลยระยะเวลาดังกล่าวถือว่าชากอายุความ
ร้องทุกข์ อันทำให้คดีอาญาระงับไป ตาม วิ.อาญา มาตรา 39(6)

สำหรับคดีอาญาแผ่นดินไม่มีกำหนดอายุความร้องทุกข์ไว้ มีแต่กำหนดอายุ
ความฟ้องร้อง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95

จะร้องทุกข์ด้วยวิธีใด

คำร้องทุกข์จะทำเป็นหนังสือหรือร้องทุกข์ด้วยปากก็ได้ ถ้าร้องทุกข์เป็น
หนังสือ ต้องมี วัน เดือน ปี และลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ คำร้องทุกข์ด้วยปาก
ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ ลงวัน เดือน ปี และลงลายมือชื่อผู้บันทึกกับชื่อผู้ร้องทุกข์
ในวันทำนั้น (มาตรา 123 วรรค 2)

อย่างไรก็ตาม คำร้องทุกข์ทั้งที่เป็นหนังสือและด้วยปาก จะต้องมีข้อความ

- ก. ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์
- ข. ลักษณะแห่งความผิด เช่น กรรมเดียว วาระเดียวกันหรือเกี่ยว
เนื่องกัน กระทำต่อร่างกายหรือต่อทรัพย์

- ก. พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความฉิบหายนั้นได้ทำลง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องหาและผู้เสียหาย หรือมูลกรณีที่เกิดการกระทำ
- ง. ความเสียหายที่ไต่สวน เช่น ทางกาย ทางทรัพย์สิน หรือชื่อเสียง
- จ. ชื่อและรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้
- ฉ. วัน เดือน ปี
- ช. ฉายมีชื่อของผู้ร้องทุกข์

การปฏิบัติเกี่ยวกับการร้องทุกข์

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์แล้ว ถ้าเห็นว่าคำร้องทุกข์นั้นมีมูล ความฉิบหาย ก็จะทำเนิการสอบสวนต่อไป ในกรณีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีตำแหน่งรองหรือเหนือพนักงานสอบสวนและ เป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่ รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายนั้น มีวิธีปฏิบัติตามมาตรา 124 วรรค 2 ว่า เมื่อมีหนังสือร้องทุกข์ยื่นต่อเจ้าพนักงานกิ่งกล่าว ก็ให้รับจัดการส่งไปยังพนักงานสอบสวน และจะจดหมายเหตุอะไรไปบ้างเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนก็ได้

ถ้าเป็นกรณีที่มีการร้องทุกข์ด้วยปาก ก็ให้รับจัดการให้ผู้เสียหายไปพบ พนักงานสอบสวน เพื่อจดบันทึกคำร้องทุกข์นั้น (มาตรา 124 วรรค 3) และถ้าเป็น กรณีเร่งร้อนเจ้าพนักงานจะจดบันทึกเสียเองก็ได้ และให้รับส่งไปยังพนักงานสอบสวน และจดหมายเหตุอะไรไปบ้างเพื่อประโยชน์ของพนักงานสอบสวนก็ได้ (มาตรา 124 วรรคท้าย)

ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้กระทำการสืบสวนหรือ สอบสวนไปทั้งหมดหรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งตามคำขอหรือช่วยเหลือของผู้ซึ่งมิใช่เจ้าทุกข์ ผู้เสียหายโดยตรง และเจ้าหน้าที่ดำเนินการจนได้ตัวผู้กระทำผิดและผู้เสียหายที่แท้จริง แล้ว ม. 125 บัญญัติให้ตกเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้นจัดการให้มีคำร้องทุกข์ตาม -

ระเบียบ ตามมาตรา 123, 124 แต่หากผู้เสียหายไม่ยอมรับข้อเท็จจริง และความผิดนั้นเป็น ความผิดอันยอมความกันได้ พนักงานสอบสวนก็หมดอำนาจที่จะสอบสวนต่อไป แต่ถ้าเป็น ความผิดอาญาแผ่นดิน พนักงานสอบสวนก็ดำเนินการต่อไปได้ กรณีของ ม.125 นี้ มีนักนิติศาสตร์เห็นว่า ตาม ม.121 การร้องทุกข์จำเป็นต้องมี "ก่อน" การสอบสวน มิใช่ร้องทุกข์ตามระเบียบภายหลัง ดังนั้นหากไม่มีการร้องทุกข์ตามระเบียบก่อนแล้วการ สอบสวนยอมหรือไม่ได้ เท่ากับพนักงานสอบสวนทำไปโดยปราศจากอำนาจ³²

อนึ่ง พึงสังเกตว่า ในการร้องทุกข์นั้น ผู้เสียหายอาจมอบให้ผู้อื่นไปร้องทุกข์ แทนได้ ทั้งนี้ตามฎีกาที่ 755/2502 (บ.ช.ญ.) นอกจากนั้นคำร้องทุกข์ซึ่งผู้เสียหาย แจ้งต่อพนักงานสอบสวน แม้จะยังมีไต่ลงประจำวัน ก็เป็นคำร้องทุกข์แล้ว (ฎีกาที่ 2371/2522)

การแก้หรือถอนคำร้องทุกข์

ตามมาตรา 126 ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ร้องทุกข์จะแก้คำร้องทุกข์ระยะใดหรือ จะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้" และในวรรคสองบัญญัติว่า "ในคดีซึ่งมิใช่ความผิด ต่อส่วนตัว การถอนคำร้องทุกข์เช่นนั้นย่อมไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวน หรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้น"

32 ก. หวี เจริญพิทักษ์, อนุนิติ ใจสมุทร : คำอธิบาย ป.วิ.อาญา
หน้า 133, ธกษรสาร, 2508

ข. ผู้เขียนมีความเห็นว่าบทบัญญัติใน ม.125 น่าจะเป็นข้อยกเว้นจากหลักทั่วไป กล่าวคือให้สืบสวน สอบสวนไปไต่ก่อน เพื่อความสงบเรียบร้อย และความยุติธรรม ความสำคัญอยู่ที่ว่า ท้องที่ ให้มีการร้องทุกข์เสียให้ ถูกต้องในภายหลัง

"การแก้" คำร้องทุกข์ เช่น แก้อลักษณะของความผิด ที่ผู้กระทำผิด
วัน เดือน ปี ที่กระทำความผิด

"การถอน" คำร้องทุกข์ เป็นการถอนคำกล่าวหาออกมาทั้งหมดเสมือนว่า
ไม่มีการร้องทุกข์มาเลย

ในมาตรา 126 นี้มีข้อที่น่าคิดคือ ผู้ที่มีอำนาจถอนคำร้องทุกข์ มาตรานี้
ระบุว่าผู้ร้องทุกข์ ในกรณีผู้ร้องทุกข์คือผู้เสียหายคงไม่มีปัญหา แต่ถ้าผู้เสียหายมอบอำนาจ
ให้คนอื่นร้องทุกข์แทนแล้ว แต่มิได้มอบอำนาจให้ถอนคำร้องทุกข์ด้วย ผู้รับมอบอำนาจจะ
ถอนคำร้องทุกข์ได้หรือไม่ ในเรื่องนี้ยังไม่มีแนวฎีกา มีเพียงความเห็นซึ่งฝ่ายแรกเห็นว่า
ถอนไม่ได้ เพราะผู้เสียหายมิได้มอบอำนาจให้อย่างชัดแจ้ง ส่วนความเห็นที่สองเห็นว่า
ถอนได้ เพราะมาตรา 126 ไร้คำว่า ผู้ร้องทุกข์ ไม่ใช่ผู้เสียหาย เมื่อผู้รับมอบอำนาจ
เป็นผู้ร้องทุกข์ก็ย่อมถอนคำร้องทุกข์ได้

แม้ตัวบทเขียนว่าจะถอนหรือแก้คำร้องทุกข์เมื่อใดก็ได้ก็นั้น ต้องเข้าใจว่า
ต้องขอถอนหรือแก้ก่อนคดีถึงที่สุด อาจเป็นในชั้นสอบสวน ศาลชั้นต้น อุทธรณ์หรือศาลฎีกา

แต่มีปัญหาอยู่อีกตรงที่ว่า ผู้เยาว์ที่กล่าวได้แล้วว่ามีแนวคำพิพากษาให้
ผู้เยาว์สามารถร้องทุกข์ได้เองโดยไม่ต้องขอความยินยอม แต่เวลาจะมาถอนคำร้อง
ทุกข์ ผู้ปกครองหรือผู้แทนโดยชอบธรรมจะมาถอนคำร้องทุกข์ที่ผู้เยาว์ร้องทุกข์ไว้ได้
หรือไม่ ในเรื่องนี้ก็มีฎีกาที่ 214/2494 วินิจฉัยว่า ผู้เยาว์อายุ 17-18 ปี ร้องทุกข์
ต่อเจ้าพนักงานด้วยตนเอง จนมีการสอบสวน และพนักงานอัยการได้ฟ้องคดีต่อศาลแล้ว
ระหว่างพิจารณา เมื่อบิดาของผู้เยาว์ขอถอนคำร้องทุกข์โดยฝ่าฝืนความประสงค์ของ
ผู้เยาว์ จะถอนคำร้องทุกข์ไม่ได้ และฎีกาที่ 1140/2514 ก่อนสืบพยานโจทก์ บิดา
ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เสียหาย ยื่นคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์แทนผู้เสียหาย ศาล
ชั้นต้นสอบถามโจทก์ โจทก์แถลงว่าผู้ร้องเป็นบิดาของผู้เสียหายและเป็นผู้ร้องทุกข์ -

ในชั้นสอบสวนจริง ศาลชั้นต้นจึงอนุญาตให้ถอนคำร้องทุกข์และสั่งจำหน่ายคดี ทั้งนี้โจทก์จะอุทธรณ์โต้แย้งว่า ผู้เสียหายไ้ร้องทุกข์แจ้งความด้วยตนเองด้วย ปิดาของผู้เสียหายไม่มีอำนาจถอนคำร้องทุกข์โดยอ้างหาได้ไม่ เพราะเป็นการยกข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ ผู้ร้องทุกข์ย่อมมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์ได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายเองหรือร้องทุกข์ในฐานะเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม 33

ข้อสังเกต ศาลฎีกาถือว่าการกระทำผิดต่อทรัพย์สินเป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินตกเป็นมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1600 หากเจ้าของทรัพย์สินถึงแก่ความตาย สิทธิในการร้องทุกข์หรือถอนคำร้องทุกข์ย่อมตกทอดเป็นมรดกแก่ทายาทได้

ฎีกาที่ 11/2518 ความผิดตาม ป.อาญา มาตรา 358 เป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินเจ้าของทรัพย์สิน (ต้นไม้) ตายระหว่างฎีกา สิทธิในการร้องทุกข์ตกทอดแก่ทายาท มารดาซึ่งเป็นทายาทถอนคำร้องทุกข์ได้ (อ้างฎีกาที่ 206/2488)

ผลของการถอนคำร้องทุกข์

1. ถ้าเป็นความผิดส่วนตัว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไปตาม วิ.อาญา มาตรา 39(2)
2. ถ้าเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน การถอนคำร้องทุกข์ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีต่อไป (มาตรา 126 วรรคสอง)
- 3.2 ผู้ทำการสอบสวนต้องเป็นพนักงานสอบสวน (ดูข้อ 2.6 ในบทที่ 2)

33 แสดงว่าผู้แทนโดยชอบธรรมที่มีไ้ร้องทุกข์ไว้ จะถอนคำร้องทุกข์มิได้ เพราะ ม.126 บอกว่า "ผู้ร้องทุกข์....จะถอน...." ทั้งนี้เว้นแต่ผู้เยาว์จะยินยอมให้ถอนคำร้องทุกข์

3.3 ต้องเป็นพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจในการสอบสวน การที่จะเป็นการสอบสวนที่ขอด้วยกฎหมายนอกจากจะเป็นพนักงานสอบสวนแล้ว ยังต้องเป็นพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจทำการสอบสวนความผิดนั้น ๆ ใ้คือ ก้าวคือ

1. ในกรณีความผิดอาญาทั่วไป วิ.อาญามาตรา 18 ระบุให้พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่ความผิดเกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจนั้น หรือพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตเป็นพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจในคดีนั้น

1) ความผิดอาญาได้เกิด อ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตอำนาจของตน

"ความผิดได้เกิด" หมายถึงกรณีที่มีความแน่นอนว่าเป็นเช่นนั้นแล้ว เช่น รถยนต์ชนกัน ในท้องที่สถานีตำรวจปทุมวัน มีคนบาดเจ็บและตาย

"ความผิดอ้างว่าได้เกิด" หมายถึงกรณีที่ยังไม่มีความแน่นอนว่า ความผิดเกิดขึ้นในท้องที่นั้นจริง หากแต่มีผู้กล่าวอ้างขึ้นว่าเกิดในท้องที่นั้น เช่น เมื่อมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ต่อตำรวจว่า มีคนร้ายลักเอารถยนต์ของตนในขณะที่จอดอยู่ในท้องที่นั้น

"ความผิดที่เชื่อว่าเกิด" หมายถึงว่า ในความคิดเห็นของเจ้าพนักงาน พุทธิการณำเชื่อว่าความผิดนั้นได้เกิดขึ้นในท้องที่นั้นจริง เช่น เมื่อพบคนตายมีบาดแผลฉกรรจ์ และมีร่องรอยในที่เกิดเหตุแสดงว่าอาจมีการต่อสู้ทำร้ายกันขึ้น จึงทำให้หน้าเชื่อว่าผู้ตายถูกทำร้ายตายที่นั่น

ฎีกาที่ 1575/2521 แม้จำเลยจะออกเช็คให้โจทก์รวมที่อำเภอปากหนัง แต่ขณะนั้นจำเลยก็ยังมีใ้กระทำความผิด ตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เพราะความผิดนี้จะเกิดขึ้นเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ซึ่งคดีนี้คือธนาคาร ก. สาขาจังหวัดนครศรีธรรมราช พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอปากหนัง จึงไม่มีอำนาจสอบสวน

2. ในกรณีความผิดเกี่ยวเนื่อง (ม.19)

1) เมื่อเป็นการไม่แน่ว่าการกระทำความผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ เช่น เมื่อพบศพผู้ตายที่ถูกทำร้ายในเขตท้องที่สถานีตำรวจปทุมวัน พบทรัพย์สินของผู้ตายตกกระจัดกระจายในท้องที่สถานีตำรวจบางรัก และพบอาวุธที่ใช้ทำร้ายผู้ตายในท้องที่สถานีตำรวจยานนาวา

2) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง เช่น เมื่อผู้ต้องหาใช้ปืนยิงผู้เสียหายจากฝั่งถนนซึ่งอยู่ในเขตปทุมวัน กระสุนปืนถูกผู้เสียหายซึ่งอยู่ในเขตบางรัก ผู้เสียหายไปสิ้นใจในเขตยานนาวา

3) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่อง และกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่า 1 ท้องที่ขึ้นไป เช่น เมื่อผู้ต้องหาหนีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต และพกติดตัวผ่านท้องที่ปทุมวัน บางรัก และยานนาวา ตามลำดับ หรือความผิดฐานถูกรื้ออาคาร ย่านเขตต่าง ๆ หลายท้องที่

4) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน เช่น ผู้ต้องหาลักทรัพย์ในท้องที่ปทุมวัน เจ้าทรัพย์ติดตามไปจับผู้ต้องหาในเขตท้องที่บางรัก ผู้ต้องหาทำร้ายร่างกายเจ้าทรัพย์มีบาดเจ็บแล้วหลบหนีไปในท้องที่ยานนาวา เมื่อตำรวจจะเข้าจับกุมตัว ผู้ต้องหาต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในท้องที่ยานนาวานั้น หรือกรณีคนร้ายปิดกั้นรถปล้นทรัพย์ติดต่อกันหลาย ๆ ท้องที่ เป็นต้น

5) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง เช่น เมื่อผู้ต้องหาสมคบกันเอนการพนันโดยมิได้รับอนุญาตบนรถไฟขณะแล่นผ่านท้องที่ต่าง ๆ กัน ลักลอบขนเฮโรอีนผ่านท้องที่ต่าง ๆ กัน

6) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง เช่น เมื่อทรัพย์สินของเจ้าทรัพย์ถูกคนลักเอาไปขณะที่เจ้าทรัพย์กำลังโดยสารรถไฟผ่านท้องที่ต่าง ๆ กัน

ดังนั้นพนักงานสอบสวนในท้องที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ต่างมีอำนาจทำการสอบสวน คำว่า "ที่เกี่ยวข้อง" หมายถึง การกระทำผิดนั้น ๆ เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวเนื่องกับเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนท้องที่ใดบ้าง ท้องที่นั้น ๆ ก็มีอำนาจสอบสวนได้ เช่น ถูกคร่าหญิงไปเพื่อการอนาจาร ผ่านท้องที่ กุสิต สามเสน บางซื่อ ดังนั้นทั้งสามท้องที่ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดต่างมีอำนาจสอบสวน

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (Responsible inquiry)

คือพนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่ทำการสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับผู้ต้องหา กล่าวคือจะต้องเป็นผู้สรุปสำนวนการสอบสวนว่าสมควรสั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้องหรือสั่งประการอื่นใดเพื่อนำเสนอพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนไม่ว่าจะเป็นกรณีตาม ม.18 หรือ ม.19 ที่กล่าวมาแล้วเห็นได้ว่าจะมีด้วยกันหลายคนหลายท้องที่ แต่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นไปตามที่ วิ. อนุญาตกำหนดไว้ กล่าวคือ หวังระลึกว่าแม้พนักงานสอบสวนจะมีอยู่ด้วยกันหลายคนหลายท้องที่ แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะดำเนินการสอบสวนตั้งแต่ต้นจนสรุปสำนวน การสอบสวนส่งพนักงานอัยการ ส่วนพนักงานสอบสวนท้องที่อื่น ๆ แม้จะมีอำนาจสอบสวนก็มักจะไม่ดำเนินการสอบสวน

1) ในกรณีความผิดอาญาทั่ว ๆ ไปตาม ม.18 พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้แก่ พนักงานสอบสวนที่ความผิดเกิดในเขตอำนาจ เว้นแต่เมื่อมีกรณีจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนที่ผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน (มาตรา 18 วรรคสาม) ในทางปฏิบัติแล้วพนักงานสอบสวนท้องที่ ๆ เกิดการกระทำผิดจะสอบสวนผู้ต้องหาดำเนินคดีทั้งหมด เพราะท้องที่นี้มีอำนาจในการพิจารณาคำดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเพื่อเสนอพนักงานอัยการ เช่น ความผิดเกิดในท้องที่หัวหมาก ผู้ต้องหาถูกจับได้ที่เรียงใหม่ พนักงานสอบสวนเรียงใหม่จะส่งผู้ต้องหามาให้พนักงานสอบสวนหัวหมากทำการสอบสวนดำเนินคดี

2) กรณีความผิดเกี่ยวเนื่องตาม ม.19

(1) ถ้าจับผู้ต้องหาได้ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคือ
พนักงานสอบสวนห้องที่จับผู้ต้องหาได้อยู่ในเขตอำนาจ

(2) ถ้าจับผู้ต้องหาไม่ได้ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคือ
พนักงานสอบสวนห้องที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ

ผู้ต้องหาหลอกลวงหญิงผู้เยาว์จากห้องที่สำราญราษฎร์ แล้วพาผ่านไป
ห้องที่ต่าง ๆ และไปกระทำอนาจารในโรงแรมห้องที่ชนะสงคราม ปรากฏว่าสายตรวจ
โรงพักนางเลิ้งจับได้ ทั้งนี้เป็นความผิดเกี่ยวเนื่องในห้องที่ต่าง ๆ พนักงานสอบสวน
แห่งห้องที่จับได้ต้องรับผิดชอบการสอบสวนความผิดทุกอย่าง ซึ่งในที่นี้คือห้องที่ชนะสงคราม
เพราะเป็นห้องที่ ๆ มีการจับได้ในเขตอำนาจ

กรมไปรษณีย์โทรเลขส่งแสตมป์ 6,000 บาท ไปส่งปิดครึ่งส่งไปที่
ฉะเชิงเทรา พอไปถึงพนักงานไปรษณีย์ตรวจดูเห็นปากถุงเปิด แสตมป์หายไปหมดจึง
ทำรายงานส่งมาให้อธิบดีกรมไปรษณีย์ อธิบดีฯก็ไปแจ้งความตำรวจที่บางรัก ทั้งนี้
ไม่แน่ว่าความผิดลักทรัพย์เกิดที่ใดในหลายห้องที่ จึงเป็นความผิดเกี่ยวเนื่อง เมื่อจับ
ผู้ต้องหาไม่ได้ต้องให้พนักงานสอบสวนห้องที่พบการกระทำผิดก่อนรับผิดชอบ เรื่องนี้
พนักงานไปรษณีย์ไม่ใช่พนักงานสอบสวน ดังนั้นพนักงานสอบสวนที่บางรักจึงเป็นพนักงาน
สอบสวนที่พบการกระทำผิดก่อนต้องรับผิดชอบ

ข้อสังเกต ถ้าสังเกตมาตรา 19 วรรค 3 ซึ่งชั้นต้นว่า "ในกรณี
ข้างต้น...." ซึ่งหมายความว่า พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบซึ่งจะพิจารณาหลักเกณฑ์
ที่ว่าจับตัวผู้ต้องหาได้หรือไม่นั้นจะต้องเป็นพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยว
เนื่องกัน อันมีอำนาจสอบสวนได้เสียก่อน ดังนั้นถ้าพนักงานสอบสวนไม่ใช่อำนาจสอบสวน

เพราะมีใกล้เคียงกับความฉับนั้น แม้จะจับผู้ต้องหาได้ก็ไม่น่าจะเป็นพนักงานสอบสวน ผู้รับนิคชอบ³⁴ ตัวอย่างเช่น คำรวจนนทบุรีร้องรอกการฆ่ากันตายที่นนทบุรี แต่พบศพผู้ตายในเขตจังหวัดปทุมธานี และคำรวจเชียงใหม่จับผู้ต้องหาได้ใน 3 วันต่อมา ทั้งนี้ใครจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับนิคชอบ จะเห็นได้ว่าเป็นความฉับเกี่ยวเนื่องระหว่างจังหวัดนนทบุรีกับปทุมธานีเท่านั้น ห้องที่เชียงใหม่ไม่เกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นพนักงานสอบสวนที่เชียงใหม่ไม่น่าจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับนิคชอบ ทางปฏิบัติคำรวจเชียงใหม่จะส่งผู้ต้องหามาให้พนักงานสอบสวนที่นนทบุรีหรือปทุมธานี ถ้าส่งมาให้ใคร คนนั้นก็มีอำนาจรับนิคชอบการสอบสวน แต่ถ่าเกิดกรณีโต้แย้งกันก็อาจจะต้องให้อธิบดีกรมอัยการชี้ขาดตาม ม.21

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงความเห็นหนึ่งเท่านั้น เพราะนักกฎหมายบางท่านเห็นว่าจะแปลมาตรา 19 วรรค 3 อย่างนี้ไม่ได้ ทั้งนี้สังเกตจากมาตรา 22(1) ที่ว่า จำเลยถูกจับในท้องที่ใดให้ฟ้องจำเลยยังศาลในเขตท้องที่นั้นได้ด้วย โปรคสังเกตุฎีกาต่อไปนี้ ซึ่งคล้ายจะสนับสนุนความเห็นหลังนี้ แต่ก็ไม่ตรงนัก

ฎีกาที่ 825/2506 จำเลยที่ 1 ชำระเงินให้เจ้าหนี้ และเจ้าหนี้ออกใบรับเงินให้ที่บ้านในท้องที่ปทุมธานี จำเลยที่ 1 และ 2 อยู่ที่เทเวศร์ จำเลยที่ 1 ปลอมใบรับเงินนั้นที่ไหนไม่ปรากฏ แต่เอามาใช้ที่ศาลแพ่ง จำเลยที่ 1 ถูกจับในท้องที่นางเลิ้ง ส่วนจำเลยที่ 2 ถูกจับที่สถานีตำรวจปทุมธานี เมื่อเป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดได้กระทำในท้องที่ใด แต่จำเลยที่ 2 ถูกจับที่สถานีตำรวจปทุมธานีเช่นนี้ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจปทุมธานีจึงมีอำนาจสอบสวนคดีนี้ได้ และยอมสอบสวนจำเลยที่ 1 ได้ด้วย ตาม วิ.อาญา มาตรา 19 เพราะมีข้อหาว่าร่วมกันกระทำผิดในคดีนี้ด้วย

34 ทวี เจริญพิทักษ์, อนุนิติ ใจสมุทร : คำอธิบาย ป.วิ.อาญา หน้า 215, อักษรสาส์น, 2508

ฎีกานี้วินิจฉัยว่า พนักงานสอบสวนบุปผารามเกี่ยวข้องกับความผิดนี้ด้วย เพราะเป็นท้องที่ที่จับจำเลยได้ จึงมีอำนาจสอบสวน แต่มิได้วินิจฉัยว่าเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือไม่

กรณีที่มีปัญหาว่าใครจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (ม.21)

1. ถ้าเป็นปัญหาในจังหวัดเดียวกัน ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ชี้ขาด
2. ถ้าเป็นปัญหาในจังหวัดพระนครธนบุรี ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนที่มีตำแหน่งตั้งแต่รองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไป เป็นผู้ชี้ขาด
3. ถ้าเป็นปัญหาระหว่างจังหวัดต่อจังหวัดในหลายจังหวัด ให้อธิบดีกรมอัยการ หรือผู้ทำการแทนมีอำนาจชี้ขาด

3) ในกรณีที่ความผิดคนอกราชอาณาจักร พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้แก่อธิบดีกรมอัยการ หรือผู้รักษากฎหมายแทน แต่อาจมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบได้ และในกรณีจำเป็นระหว่างรอคำสั่ง พนักงานสอบสวนซึ่งจับผู้ต้องหาได้หรือพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ซึ่งรัฐบาลอื่นหรือผู้เสียหายฟ้องให้ทำโทษจะสอบสวนไปก็ได้ (วิ.อาญา ม.20)

ที่ว่าความผิดคนอกราชอาณาจักร ต้องพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 4-10 ประกอบด้วย เช่น ความผิดเกิดบนอากาศยานที่จดทะเบียนสัญชาติไทย ขณะจอดอยู่ที่ไทยเป่ ทั้งนี้ถือว่าความผิดเกิดในราชอาณาจักร ต้องแจ้งความกับตำรวจกองปราบ ซึ่งมีอำนาจสอบสวนได้ทั่วราชอาณาจักร แต่ถ้าไปลักทรัพย์ที่ลาว แล้วหนีมาในไทย ทั้งนี้กรณีต้องควมมาตรา 20 อธิบดีกรมอัยการ เป็นพนักงานสอบสวน

ข้อสังเกต ในเรื่องความผิดคนอกราชอาณาจักรไทยนั้นโดยปกติย่อมไม่ผิดกฎหมายอาญาของไทย เพราะกฎหมายอาญาของประเทศใดก็ใช้บังคับเฉพาะในอาณาเขต

ประเทศนั้นเท่านั้น เว้นแต่จะเป็นความผิดในลักษณะพิเศษบางชนิดที่นานาประเทศยอมให้นำกฎหมายออกญาของประเทศที่เกี่ยวข้องขยายไปลงโทษผู้ทำผิดนอกราชอาณาจักรได้ ซึ่งในส่วนข้อยกเว้นที่ประมวลกฎหมายอาญาของเราได้บัญญัติไว้เฉพาะในมาตรา 4 ถึง 9 เท่านั้น ทั้งนี้ กรณีที่ทำนอกราชอาณาจักรและไม่เข้า ป.อาญามาตรา 4-9 นั้น จึงไม่ถือว่าทำผิดตาม ป.อาญาของไทย เมื่อไม่ผิด ป.อาญาแล้ว กรณีดังกล่าวจึงไม่จำเป็นต้องมีการสอบสวนจับกุม กรณีจึงไม่เข้ามาตรา 20 แห่ง วิ.อาญา จึงเห็นได้ว่า ความผิดนอกราชอาณาจักรที่จะเข้า วิ.อาญามาตรา 20 ให้อธิบดีกรมอัยการ เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้นั้น หมายถึงการทำผิดนอกราชอาณาจักรชนิดที่ผิดตามกฎหมายไทยตาม ป.อาญา มาตรา 4-9 เท่านั้น ทั้งนี้จึงมีนักนิติศาสตร์บางท่านเห็นว่า การกระทำผิดบนเรือไทยหรือในอากาศยานไทยที่จอดอยู่นอกราชอาณาจักรไทยนั้น กรณีเข้าตาม วิ.อาญามาตรา 20 ที่ต้องให้อธิบดีกรมอัยการสอบสวนแล้ว มิใช่ให้ตำรวจกองปราบสอบสวน เพราะตำรวจกองปราบตั้งขึ้นเพื่อเสริมงานและควบคุมการทำงานของตำรวจท้องที่เท่านั้น หากได้ตั้งขึ้นเพื่อสอบสวนความผิดนอกราชอาณาจักรไม่³⁵

3.4 วิธีการสอบสวนขอบข่าย ป.วิ.อาญา

กรณีตามข้อ 3.4 นี้ เป็นเรื่องของวิธีการซึ่งกฎหมายกำหนดวิธีการแบบแผนให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติไปตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพราะการสอบสวนเป็นเรื่องที่กระทบถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงต้องมีกฎหมายกำหนดวิธีการไว้ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติ การสอบสวนมีสองประเภท คือ การสอบสวนสามัญ และ การสอบสวน-ชั้นสูงหรือพิเศษ ในกรณีที่มีการตายโดยผิดธรรมชาติหรือตายในระหว่างควบคุมของเจ้าพนักงาน (ม.148)

35 ประเทือง กิริติบุตร, จรัส ภักดีชนากุล : โน้ตบรรยายอบรมกฎหมายวิธีสบัญญัติ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521

การสอบสวนสามัญ

หลักทั่วไปในการสอบสวน

1. ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า (วิ.อาญา ม.130) หมายถึงเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ตามพฤติการณ์แห่งคดี เพราะคดีอาญายิ่งทำเร็วได้เท่าไร ยิ่งมีโอกาสไขข้อเท็จจริงมากที่สุด เพราะผู้ต้องหาไม่มีโอกาสที่จะสร้างพยานหลักฐานแก้ตัวได้ ทั้งพยานยังสามารถจดจำเหตุการณ์ได้ไม่หลงลืม อีกทั้งร่องรอยแห่งการกระทำผิดยังอยู่สถานที่เกิดเหตุยังไม่เปลี่ยนแปลง หลักฐานต่าง ๆ ที่รวบรวมได้จึงเป็นที่น่าเชื่อในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย

การเริ่มคดีโดยมิชักช้าเท่ากับช่วยให้การพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาเร็ว เป็นการคุ้มครองเสรีภาพ เพราะถ้าปรากฏว่าไม่มีความผิดก็จะได้รับการปล่อยตัวไปโดยเร็วที่สุด

การให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้ามีบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจควบคุมผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน ม.87 วิ.อาญา บังคับพนักงานสอบสวนให้ต้องเร่งทำงานอยู่ในตัว เพราะถ้าหากล่าช้าไปก็จะหมกอำนาจอการควบคุม อันเป็นเหตุให้ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

2. พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนในที่ใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร ปกติการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งได้แก่พยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานพหุติเหตุแวดล้อม (พยานแวดล้อมกรณี) ก็มักจะทำกันในที่ทำการของพนักงานสอบสวน หรือ ณ ที่เกิดเหตุตามแต่กรณี อาจมีได้ เช่น การไปสอบสวนผู้ - บาคเจ็บที่โรงพยาบาล หรือสอบสวนพยานผู้ต้องหาในเรือนจำ ฎ.661/2490 พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนนอกห้องที่ก็ได้ ฎ.516/2481 กฎหมายมิได้บัญญัติว่าจะต้องสอบสวนมากน้อยเพียงใด จกปากคำจำเลยปากเดียวถือว่าสอบสวนแล้ว

แต่ทั้งนี้ขอให้สังเกตว่า การสอบสวนที่ใด นี้ คงอยู่ภายใต้ข้อบัญญัติ
ในเรื่องเขตอำนาจ ตามที่กล่าวไว้ในข้อ 3.3 ด้วย กล่าวคือ เมื่อความผิดนั้นเกิดขึ้น....
ภายในเขตอำนาจของตนแล้ว หลังจากนั้นวิธีดำเนินการสอบสวนจะกระทำ ณ สถานที่แห่ง
ใด เวลาใด ก็ทำได้

3. ผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วยในการสอบสวน (ม.130) ซึ่งค้างกับ
การพิจารณาของศาลที่ว่าคงทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย (ม.172) อย่างไรก็ตาม
ความอาจจะมีการทำการสอบสวนต่อหน้าผู้ต้องหา เช่น การชี้ที่เกิดเหตุ ชี้ตัวผู้ต้องหา
ทำแผนที่เกิดเหตุ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า ทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสาร
ภาพ เป็นต้น

4. ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถ
จะทำได้ (ม.131) หมายถึงว่า ให้พยายามเก็บพยานหลักฐานทั้งหมดเข้ามา การรวบรวม
เรื่องนี้ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อจะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความ
ผิดที่ถูกล่ามถาม ส่วนวิธีการรวบรวมพยานหลักฐานก็ย่อมเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ
คำสั่ง อันเป็นเรื่องระเบียบปฏิบัติ

ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความผิด หมายถึง ความผิดเกิดขึ้นจริงหรือไม่
ใคร เป็นคนทำ มีใครรู้เห็น

พฤติการณ์อันเกี่ยวกับความผิด ได้แก่ ใดกระทำ ความผิดเพราะอะไร
เพราะพยายาม หรืออาฆาต ประสงค์เอาทรัพย์ ฉ้อโกงหรือขู่สาว

เพื่อรู้ตัวผู้กระทำผิด หมายถึงว่า ใคร เป็นผู้กระทำผิดจริง ๆ

เพื่อพิสูจน์ให้เห็นความผิด ได้แก่ การนำพยานหลักฐาน ประจักษ์ -
พยาน พฤติการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ออกสอบสวนให้ประจักษ์ความผิด

มีข้อสังเกตว่าพนักงานสอบสวนอาจจะทำการสอบสวนไต่หังที่รู้ตัว
ผู้กระทำผิดแล้ว หรือยังไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด อนึ่ง หลักฐานต่าง ๆ ที่ไต่หังนี้ ไม่จำเป็น
เสมอไปว่าพนักงานสอบสวนต้องลงมือทำด้วยตนเอง ถ้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ
เป็นผู้รวบรวมเอกสารจากพนักงานสอบสวนอื่นก็ถือว่าเป็นการสอบสวนแล้ว ฎ.832/2484
เหตุเกิดที่อำเภอแหลมสิงห์ ผู้กล่าวหาไปร้องทุกข์กล่าวโทษที่อำเภอขลุง อำเภอขลุงสอบ
ปากคำผู้กล่าวหา แล้วส่งให้พนักงานสอบสวนอำเภอแหลมสิงห์ ผู้ต้องหาและพยานอยู่
อำเภอเมือง พนักงานสอบสวนอำเภอแหลมสิงห์ขอให้พนักงานสอบสวนอำเภอเมืองสอบ
ให้แล้วส่งมาให้พนักงานสอบสวนอำเภอแหลมสิงห์ จำเลยว่าการสอบสวนไม่ชอบ เพราะ
พนักงานสอบสวนอำเภอแหลมสิงห์ไม่ได้ทำการสอบสวนอะไรเลย เป็นแต่รวบรวมหลักฐาน
ที่สอบมา ศาลฎีกาว่า เป็นการสอบสวนที่ชอบ และไม่เป็นการสอบสวนผิดท้องที่
(ตัวอย่างจากฎีกานี้ ซึ่งข้อสังสัยในเรื่อง พนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิด
ชอบด้วย)

อำนาจของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน

เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมหลักฐาน ม.132 ให้อำนาจพนักงานสอบสวน
ดังต่อไปนี้

1. ตรวจตัวบุคคลและสิ่งของ (ม.132(1))

"ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหาหรือตรวจสิ่งของ
หรือสถานที่อันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แขนที่
หรือวาดภาพ จำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลาย
ซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น"

การตรวจค้นตัวผู้เสียหาย ต้องให้ผู้เสียหายยินยอม เช่น ตรวจปากแฉก
ตรวจช่องคลอด เพื่ออ้างว่าตนถูกข่มขืน เป็นต้น

ส่วนผู้ต่องหนั้นควรจ้ได้เสมอ จะยินยอมหรือไม่ก็ตาม เพราะต่องหนจะถูกร่องรอยพิรุชตามเนื้อตัว เช่น รอยข่วน ฯลฯ

พิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า คือ พิมพ์ลวดลายบนมือ บนเท้า ไม่ใช่ให้เซ็นชื่อมาเทียบกัน เป็นเรื่องอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะทำได้ และเราไม่สามารถชักชวน ถ้าชักชวนถือว่าชักคำสั่งเจ้าพนักงาน ในแง่นี้มีปัญหาเพียงในแง่ที่ว่า ให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายเท้า ซึ่งเป็นคำแคบไม่มีความหมายกว้างถึงขนาดที่พนักงานสอบสวนจะบังคับให้เขาเขียนลายมือหรือเซ็นชื่อ ซึ่งเคยตามเป็นข้อสอบก็มี ในคำพิพากษาศาลฎีกาก็มี คือหมายถึงให้เขาพิมพ์ลายมือลายเท้าเท่านั้น ไม่ใช่ให้เขาเขียน ถึงเคยมีคดีเกิดขึ้นถึงศาลฎีกาว่าชักคำสั่งเจ้าพนักงานหรือไม่ คือเรื่องสลากกินรวม จับผู้ต่องหนสลากกินรวมมา จับโพยมาไต่หลายแผ่น ในโพยนั้นมีเลขอยู่มากมาย เพื่อที่จะพิสูจน์ว่า ลายมือผู้ต่องหนกับลายมือในโพยนั้นเป็นคน ๆ เดียวกันหรือเปล่า พนักงานสอบสวนจึงให้ผู้ต่องหนเซ็นชื่อให้ดูเพื่อจะส่งไปพิสูจน์ ผู้ต่องหนไม่ยอมเซ็น บอกว่าไม่มีหน้าที่ต้องเขียน เกิดเป็นปัญหาในทางกฎหมายคือ พนักงานสอบสวนฟ้องว่าชักคำสั่งเจ้าพนักงาน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า กฎหมายให้พิมพ์ลายมือลายเท้ากับให้บันทึกรายละเอียดเท่านั้น ไม่ได้บังคับให้เขียน ดังนั้นจะไปบังคับเขาไม่ได้ ถือเป็นคำสั่งไม่ชอบ เพราะว่า วิ.อาญา ม.132 มิได้ระบุไว้เลยว่า ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งบังคับให้ผู้ต่องหนเขียนชื่อลงในกระดาษเปล่า วิ.อาญา ม.132 ให้จำลองลายฝ่ามือ ไม่ใช่ลายมือเขียน หนังสือ (ฎ.1368/2500)

อย่างไรก็ดีเกี่ยวกับการลงชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือนั้น มีข้อพิงสังเกตว่าการลงชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือนั้นอาจมีได้หลายกรณี สำหรับการให้ลงชื่อ (เซ็นชื่อ) ย่อมบังคับไม่ได้ ตาม ม.132(1) ถึงแม้ว่ามาแล้ว นอกจากนั้นอาจมีการลงชื่อหรือเซ็นชื่อได้ตามกรณีของ ม.134 คือ ลงชื่อ (ท้าย) ประกอบคำให้การหลังจากให้การ

ก่อนพนักงานสอบสวนแล้วในประการหลังนี้พนักงานสอบสวนจะบังคับมิได้เช่นเดียวกัน เพราะผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ หากเขาไม่ยอมให้การหรือยอมให้การ แต่ไม่ยอมลงชื่อเท่ากับคำให้การ พนักงานสอบสวนชอบที่จะบันทึกเหตุนั้นไว้ จะเอาหลักฐานชั่งค่าสิ่งมิได้ สำหรับการพิมพ์ลายนิ้วมือนั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ เพื่อเป็นหลักฐานในการสอบสวน เช่น ตรวจสอบว่าเคยกระทำผิดหรือไม่ ตรวจสอบเพื่อเปรียบเทียบกับลายมือที่ปรากฏในของกลาง ทั้งนี้เป็นอำนาจที่จะกระทำได้ ตาม ม.132(1) หากผู้ต้องหาชักขึ้น ย่อมมีความผิดฐานชั่งค่าสิ่งเจ้าพนักงาน อย่างไรก็ตาม พึงสังเกตว่า การพิมพ์มือ ในฐานะที่เป็นการลงลายมือชื่อตาม ป.พ.พ. ม.9 วรรค 3 เช่น กรณีผู้ต้องหาเขียนหนังสือไม่ได้ จำต้องใช้วิธีพิมพ์มือ การพิมพ์มือตามกรณีหลังนี้อาจเป็นกรณีของ ม.134 ก็ได้ ซึ่งผู้ต้องหาอาจไม่ยอมพิมพ์มือเท่ากับคำให้การก็ได้ และย่อมไม่มีความผิดฐานชั่งค่าสิ่งเจ้าพนักงาน

ฎีกาที่ 51/2485 ถ้าผู้ต้องหาไม่ยอมลงลายมือชื่อ ไม่ยอมพิมพ์มือใน คำให้การในบันทึก พนักงานสอบสวนได้บันทึกเหตุแห่งการไม่ชอบนั้นไว้ จะเอาหลักฐาน ชั่งค่าสิ่งเจ้าพนักงานมิได้ (เป็นกรณี ม.134)

ฎีกาที่ 1251/2494 ถ้าประสงค์จะพิมพ์นิ้วมือ เพื่อรวบรวมหลักฐาน ในการพิสูจน์ความผิด หรือต้องการทราบข้อเท็จจริงก่อนหรือไม่ ถ้าชักขึ้นมี ความผิดฐานชั่งค่าสิ่งเจ้าพนักงาน

ฎีกาที่ 1588/2494 การลอกและพิมพ์ลายนิ้วมือ ตาม ม.132(1) นั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้อยู่ที่บังคับบัญชาทำแทนได้ ตาม ม.128(2)

วิ.อาญา

2. อำนาจค้นสิ่งของ (ม.132(2))
 - พนักงานสอบสวนมีอำนาจค้นพบสิ่งของซึ่ง
 - ก. มีไว้เป็นความผิด

- ข. ใ้มาใช้โดยการกระทำผิด
- ค. ใ้ใช้หรือสงสัยว่าใ้ใช้ในการกระทำผิด หรือ
- ง. อาจใ้เป็นพยานหลักฐานใ้

การค้นต้องทำตามบทบัญญัติว่าด้วยการค้น เช่น ต้องมีหมายค้นหรือค้นใ้โดย

ไม่มีหมาย

3. หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใ้เป็นพยานหลักฐานใ้
แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจักส่งสิ่งของตามหมายแล้ว ถือเสมือนว่า
ใ้ปฏิบัติตามหมายแล้ว จะนำมาส่งเองหรือส่งมาก็ใ้ (ม.132(3))

4. ใ้ใ้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาตามข้อ 2 และ 3

มีข้อสังเกตว่า คำว่า "ใ้" หมายความว่าเพียงไร

คำว่าใ้ หมายความว่า เอามาใ้ในครอบครองของพนักงานสอบสวน

พิพท วิ.อาญา ม.132(4) ใ้คำว่า "ใ้" แต่ตามแนวฎีกาที่

1437/2492 ขยายความหมายรวมไปถึงอายัดด้วย ใ้ความว่าปลัดอำเภอพบจำเลย
มีข้าวไม่แจ้งปริมาณสถานที่เก็บ แล้วอายัดข้าวใ้ให้จำเลยดูแล จำเลยทำการยกยอก
ข้าว ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ว่าไม่มีกฎหมายว่าถึงการอายัด ศาลฎีกาว่า ปลัดอำเภอ
มีอำนาจอายัดและอายัดใ้ตาม วิ.อาญา ม.132(4) จากคำพิพากษาศาลฎีกานี้ ผู้เขียน
เห็นว่าศาลฎีกาคงตีความว่า การอายัดนั้นเป็นอำนาจที่รุนแรงมากกว่าการอายัด เมื่ออายัด
ใ้ก็น่าจะอายัดซึ่งเบากว่าใ้

5. หมายเรียกบุคคลมาสอบปากคำ (ม.133)

หมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใ้ ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าด้วยคำของเขา
อาจใ้เป็นประโยชน์แก่คดีใ้มาตามเวลาและสถานที่ในหมาย ถามแล้วจกปากคำใ้
คือเรียกมาเป็นพยาน ถ้าไม่มาถือว่าผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน

อาจตั้งคำถามให้เขาตอบ หรือปล่อยให้เขาเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และซักถามให้เขาอยู่ในประเด็น

การสอบถามปากคำ จะให้เขาสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนก็ได้ กฎหมาย
ไม่บังคับ 36

การสอบถามปากคำพยาน พนักงานสอบสวนต้องทำบันทึกไว้ตาม ม.11
วิ.อาญา ประกอบกับ วิ.อาญา ม.232-237 เรื่องพยานบุคคล ถ้าสอบสวนแล้วพยาน
ไม่ยอมลงชื่อก็ให้บันทึกรายงานไว้

ในการถามปากคำนั้น ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน ทุทให้ห้อยใจ
หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใด ให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะทำให้ความเต็มใจ

6. อำนาจจับ ควบคุม ปล่อย (ม.136)

ให้มีอำนาจจัดการกับผู้กระทำความผิด หรือเชื่อว่าได้กระทำความผิด ดังนี้

ในระหว่างสอบสวน ถ้าปรากฏว่าผู้ต้องหาหรือบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิด

พนักงานสอบสวนมีอำนาจ

1. จับกุมหรือควบคุม โดยจัดการเอง
2. จัดการให้จับหรือควบคุม เมื่อมีคนอื่นมาแจ้ง หรือสั่งออกหมายให้จับ
3. ปล่อยชั่วคราว
4. ปล่อยตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(วิ.อาญา ม.136)

36 ต่างกับการเบิกความในศาล ซึ่งถ้าหากไม่สาบานหรือปฏิญาณตนก่อนแล้ว
คำพยานนั้นรับฟังไม่ได้ ดังนั้นในชั้นสอบสวนแม้พยานจะมีได้สาบานตัวก่อน
ให้การ ก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป (ฎีกาที่ 614/2486)

7. อำนาจห้ามออกชั่วคราว (ม.137)

ขณะที่การอยู่ในบ้านเรือนหรือในสถานที่อื่น ๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้น ๆ ชั่วคราวเท่าที่จำเป็น (วิ.อาญา ม.137)

การกักตัวบุคคลเฉพาะ เพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนและชั่วคราวเท่าที่จำเป็นอาจจะมีได้ เพราะเกรงว่าจะลอบไปให้ข่าวแก่ผู้ต้องหา หรือไปทำลายข้อเท็จจริงหลักฐาน ฯลฯ

ปัญหาเรื่องการสอบสวนชอบหรือไม่ชอบ กับปัญหาที่ว่าได้มีการสอบความผิดนี้แล้วหรือไม่ ปกติในการบรรยายฟ้อง พนักงานอัยการจะระบุกล่าวลงในฟ้องว่า คดีนี้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนั้น ๆ ได้ทำการสอบสวนแล้ว เพื่อยืนยันข้อห้ามของมาตรา 120 ในขณะที่จำเลยต่อสู้ว่าการสอบสวนไม่ชอบ เป็นเรื่องที่อัยการโจทก์ต้องสืบให้ปรากฏแก่ศาลว่า การสอบสวนนั้นชอบ เพราะเป็นข้อเท็จจริง

ข้อห้ามสำหรับพนักงานสอบสวน (ม.133 วรรคท้าย)

ก. ห้ามตักเตือนผู้ให้ถ้อยคำ เช่น มีการแนะนำหรือชักจูงให้ให้ถ้อยคำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ทูกว่า ผู้กระทำความผิดต้องมีรูปร่างเช่นนั้นเช่นนั้น ต้องเข้าไปกระทำอย่างนั้นอย่างนี้

ข. ห้ามทูลให้ผู้ให้ถ้อยคำห่อใจ เช่น ทูกว่าอย่าให้การเลย พยานปากอื่น ๆ ให้การเลอะเทอะแตกกันหมดแล้ว

ค. ห้ามชักลอบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลให้ถ้อยคำซึ่งไม่ยอมให้ด้วยความเต็มใจ เช่นบอกผู้ให้ถ้อยคำไว้ว่า "พยานปากแรกเขาว่า คุณไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุ" ซึ่งความจริงไม่มีพยานปากแรกให้การเช่นนั้น หรือ พนักงานสอบสวนพูดกับผู้ต้องหาบางคนว่า "ให้การเสียใหม่ตามจริงได้ไหม" และชี้ข้อที่ไม่เป็นความจริงให้ดู แล้วว่า "ถ้าให้การตามความจริงจะกันเอาไว้เป็นพยาน" ผู้ต้องหาจึงให้การใหม่

รัฐผู้ต้องหาอื่น ทั้งนี้ไม่รวมด้วย วิ.อาญา ม.133 วรรคท้าย และ ม.135 (ฎ.84/2499)

การสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งของส่วนงานสอบสวน แม้พนักงานสอบสวนจะได้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ให้แล้วก็ตาม แต่ถ้ายังไม่ไต่ มีการสอบสวนผู้ต้องหาที่ยังฟ้องไม่ได้ (ฎ.99/2481, 508/2493, 545/2496) แต่ถ้าไต่ มีการสอบสวนบันทึกคำให้การผู้ต้องหาโดยผู้ถูกต้องแล้ว ถ้อยคำนั้นใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาไต่ และถือเป็นการสอบสวนโดยชอบ

วิธีสอบสวนผู้ต้องหา (ม.134)

1. ถ้าผู้ต้องหาถูกเรียกตัวมา (โดยมีหมายเรียกหรือเชิญตัวมา) หรือผู้ต้องหาถูกส่งตัวมา (โดยคนจับส่งมาหรือตำรวจจับส่งมา) หรือผู้ต้องหาเข้ามาหาพนักงานสอบสวนเอง หรือผู้ต้องหามาปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนถามชื่อตัว ชื่อสกุล ชาติบังคับ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด
2. แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ คือแจ้งให้ทราบว่าเขาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่จำเป็นต้องระบุฐานความผิดหรือบทมาตรา ความมุ่งหมายเพียงประสงค์ให้ผู้ต้องหารู้ล่วงหน้าว่าเขาจะถูกสอบสวนในเรื่องอะไร ถ้าไม่มีการแจ้งล่วงหน้าซึ่งข้อหาให้เขารับ จะเอาคำให้การของเขามาใช้ยันเขาไม่ได้ (ฎีกา 508/2493, ฎ.1121/2494)
3. บอกให้ผู้ต้องหารายก่อนให้ถ้อยคำ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจเป็นหลักฐานยันเขาในการพิจารณาไต่ (ฎ.1304/2492, ฎ.57/2498) ฎีกาที่ 543/2519 คำชักทอกระหว่างคนร้ายจะฟังประกอบก็ยืนยันจำเลยหาไต่ไม่ จะเป็นหลักฐานเฉพาะผู้ให้การเท่านั้น

เสร็จแล้วถามต่อไปว่า เขาได้ทำผิดจริงตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ถ้าเขาปฏิเสธก็ถามข้ออ้าง ข้อแก้ตัวต่อไป ถ้าเขารับสารภาพก็ให้เขาความที่เขาได้กระทำไป และเหตุผลประกอบว่าความที่เขานั้นเป็นข้อเท็จจริง เช่นนำไปจีที่เกิเกเหตุ นำไปเอาอาวุธของกลาง เป็นต้น หึงสังเกตุว่า ก.ม.มิโคบัญญัติให้พนักงานสอบสวนให้ผู้ต้องหา สาบานหรือปฏิญาณตัว

4. จับบันทึกค่าให้การของผู้ต้องหาที่เต็มใจให้การไว้ ถ้าเขาไม่เต็มใจให้การก็ให้บันทึกไว้ (ฎ.369/2482)

5. ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง ชูเชื้อ ให้สัญญา เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้งหา (ม.135)

ล่อลวง หมายถึง ทำให้เกิดเข้าใจผิด เช่น กล่าวเท็จ ปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้ง

ชูเชื้อ หมายถึง ทำให้กลัวโดยทางตรงหรือทางอ้อมว่าจะเกิดภัยอันตรายแก่ตนหรือคนใกล้ชิด ฯลฯ

ให้สัญญา หมายถึง ให้สัญญาว่าจะให้ประโยชน์หรือการตอบแทน เช่นว่า จะกันไว้เป็นพยาน จะให้ประกันตัว จะสั่งไม่ฟ้อง จะติดข้ออัยการให้ลงโทษเบา ๆ

ถ้าเขาให้การไปเพราะถูกล่อลวง ชูเชื้อหรือให้สัญญา ย่อมไม่รับโทษ (ฎ.218/2475 ทูกว่า รับสารภาพเสีย ศาลจะกรุณาให้, ฎ.1039/2482 สารภาพเสียจะสั่งไม่ฟ้อง, ฎ.102/2475 บอกให้ภรรยารับสารภาพแล้วจะปล่อยสามี, ฎ.500/2471 รับสารภาพเสียแล้วจะกันเป็นพยาน)

ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกาเรื่องการสอบสวน

ฎ. 1827/2492 เมื่อจำเลยคัดค้านอยู่ตลอดเวลาว่า ตำรวจสันติบาลไม่มีอำนาจสอบสวน เป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ โจทก์มีหน้าที่นำสืบแสดงว่าตำรวจสันติบาลมีอำนาจสอบสวน แต่โจทก์หาได้นำสืบหรืออ้างอิงหลักฐานประการใดไม่ จึงฟังไม่ได้ว่ามี การสอบสวนโดยชอบ ไหยยกฟ้อง

ฎ. 495/2500 เมื่อมีการสอบสวนโดยชอบ อัยการย่อมฟ้องคดีผิด พ.ร.บ. ความผิดภคภพที่ใด ไม่ต้องคำนึงว่าผู้จับมีอำนาจจับจำเลยหรือไม่

ฎ. 300/2501 ฟ้องบรรยายว่า ไล่สอบสวนแล้ว จำเลยไม่ได้โต้แย้ง อย่างใด สันนิษฐานว่าเป็นการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว จำเลยฎีกาว่านายตำรวจ ไม่มีอำนาจสอบสวน เป็นข้อที่ไม่มีข้อเท็จจริง ศาลฎีกาไม่มีเหตุที่จะวินิจฉัยให้

ฎ. 501/2511 อัยการฟ้องทำร้ายร่างกาย สืบพยานโจทก์ได้ 4 ปาก ขอแก้ฟ้องเป็นทำร้ายร่างกายสาหัส โดยอ้างว่าเพิ่งปรากฏในชั้นพิจารณา ขอแก้ไม่ได้ เพราะข้อหาทำร้ายร่างกายสาหัสยังไม่ได้สอบสวนตาม ม. 120 เทียบ ฎ. 750/2494

ฎ. 569/2501 คดีอาญาแผ่นดิน อัยการบรรยายฟ้องว่าไล่สอบสวนแล้ว ย่อมสันนิษฐานได้ว่า เป็นการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว หากจำเลยคัดค้านก็ทำได้ โดยเสนอเป็นข้อต่อสู้ไว้ ถ้าจำเลยไม่ต่อสู้ไว้ก็ถือว่าไม่มีข้อโต้แย้ง หากสำนวนไม่มี ข้อเท็จจริงที่แสดงว่าการสอบสวนนั้นไม่ชอบ จำเลยมาคัดค้านขึ้นอีกในชั้นฎีกา ย่อม ไม่มีเหตุที่จะวินิจฉัยให้

อย่างไรก็ตาม หากปรากฏว่า การสอบสวนนั้นเสร็จสิ้นจนพนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลแล้ว ต่อมาปรากฏในทางพิจารณาว่าจำเลยควรถูกฟ้อง ในข้อหาอื่นอีก พนักงานอัยการจะไปเพิ่มเติมข้อหาหรือฐานความผิดใหม่ที่ปรากฏจาก-

การพิจารณาไม่จัด เพราะยังไม่มีการสอบสวน เพราะถือว่าเมื่อพนักงานอัยการโจทก์ฟ้องจำเลยว่ากระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง ต้องสันนิษฐานว่า คดีนั้นมีการสอบสวนเฉพาะแต่ความผิดที่ฟ้องเท่านั้น

ฎ. 99/2491 อัยการโจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำอนาจาร ครั้นสืบพยานได้ 3 ปาก โจทก์ขอเพิ่มเติมฟ้องว่าจำเลยผิดฐานชิงทรัพย์อีกกระทงหนึ่ง ศาลฎีกาเห็นว่าคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องอาศัยจากการพิจารณาของศาลนั่นเอง หาได้อาศัยเหตุที่ได้มีการสอบสวนเรื่องนั้นมาก่อนไม่ ที่ศาลอุทธรณ์ยกฟ้องนั้น ชอบแล้ว

ฎ. 890/2494 พนักงานสอบสวน ๆ เฉพาะข้อหาลักทรัพย์ อัยการฟ้องในชั้นแรกฐานลักทรัพย์ ครั้นสืบพยานได้ 2 ปาก โจทก์ขอแก้และเพิ่มเติมฟ้องว่าปล้นทรัพย์ เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้สอบสวนได้แจ้งข้อหาบรรยายข้อเท็จจริงแห่งความผิดแก่ผู้ต้องหาเข้าลักษณะความผิดฐานปล้นทรัพย์แต่ประการใด ถือว่าไม่มี การสอบสวนฐานปล้นทรัพย์มาก่อน โจทก์มาเพิ่มเติมฟ้องไม่ได้

ฎ. 726/2483 ใ้ความว่าสถานีตำรวจป้อมปราบถูกเพลิงไหม้จึงไปอาศัยที่ทำการชั่วคราวของสถานีตำรวจสามแยก ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจป้อมปราบเป็นผู้สอบสวน ศาลฎีกาพิพากษาว่า พนักงานตำรวจสถานีตำรวจป้อมปราบสอบสวนไม่ได้ เพราะเหตุไม่ได้เกิดในท้องที่สถานีตำรวจป้อมปราบ และไม่ใช่อำเภอหรือเชื้อใ้ว่าเกิดในเขตสถานีตำรวจป้อมปราบ เมื่อการสอบสวนไม่ชอบเท่ากับไม่มี การสอบสวน ม. 120 ห้ามมิให้อัยการฟ้อง ใ้ยกฟ้อง

ฎ. 1034/2491 ถ้าการสอบสวนได้กระทำโดยพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจโดยถูกต้องแล้ว แม้จะมีเจ้าพนักงานอื่นที่ไม่ใช่พนักงานสอบสวนไปร่วมสอบสวนด้วยก็หาทำให้การสอบสวนนั้นเสียไปไม่ ใ้ความว่าผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้กำกับการตำรวจภูธร หรือมัยนายอำเภอเมือง สอบสวนคดีอาญา ขณะนั้นนายอำเภอเมือง

เท่านั้นเป็นผู้สอบสวน ศาลฎีกาเห็นว่าเมื่อนายอำเภอเมืองซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนนั่งทำการสอบสวนด้วยตนเองอยู่แล้ว ถือถือว่าเป็นการสอบสวนถูกต้อง และสมบูรณ์ตามกฎหมายที่มีผู้อื่นมานั่งร่วมด้วยหาทำให้การสอบสวนเสียไปไม่

ฎ.516/2481 กฎหมายไม่บังคับว่าพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนมากน้อยแค่ไหนเป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนผู้รับนิคมจะพิจารณาเองว่า การสอบสวนของตนเสร็จสิ้นตาม ม.140 เมื่อใด ถ้าการสอบสวนถูกต้องแล้วจะสอบสวนมากหรือน้อยไม่สำคัญ แม้จะสอบสวนผู้ต้องหาเพียงคนเดียวก็ถือว่าไต่สวนแล้ว

ฎ.769/2484 คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ แม้ไม่สอบเจ้าทรัพย์แต่สอบพยานอื่นก็ถือว่าสอบสวนสมบูรณ์

ฎ.1303/2482 การสอบสวนตาม ม.120 ต้องทำโดยพนักงานสอบสวนตาม ม.2(6), ม.18 การถูกต้องกรรมการสอบสวนไม่ใช่เป็นการสอบสวนตาม วิ.อาญา

ฎ.292/2482 พนักงานสอบสวนจะสอบสวนในคดีที่ตนมีส่วนไต่เสียก็ได้ คดีไต่ความว่าปลัดอำเภอไปตรวจราชการ มาของปลัดอำเภอหายไป จับไต่ที่จำเลย ปลัดอำเภอร้องทุกข์แล้วสอบสวนเอง ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องศาล ถือว่าสอบสวนไต่

การพิจารณาสำนวนการสอบสวน (ม.140-144)

เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นลงแล้ว พนักงานสอบสวนผู้รับนิคม³⁷ จะต้องดำเนินการรวบรวมสำนวนการสอบสวน ซึ่งประกอบไปด้วยบันทึกการสอบสวนต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน พนักงานสอบสวนผู้รับนิคมจะต้องดำเนินการตาม วิ.อาญา ม.140 ต่อไป คือ

37 ม.18, 19, 20 วิ.อาญา

1. ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด และความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ให้พนักงานสอบสวนลงกการสอบสวน และบันทึกเหตุที่ตนนั้นไว้แล้ว ให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 3 ปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ พร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้กการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้กหรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

ในกรณีตามข้อ 1 นี้ เรียกว่าสำนวนไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด กล่าวคือหากการสอบสวนไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้กระทำผิด เช่น มีการฆาตกรรม ไม่ทราบว่าใครเป็นคนฆ่า

2. ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นที่ควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง 38 ส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าไม่ควรสั่งฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าสมควรสอบสวนต่อไป ก็ให้ส่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาма ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา (ม.141)

3. ถ้าผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้อง
สำนวนการสอบสวน ว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแก่สำนวนพร้อมด้วยความเห็น ไปยังพนักงานอัยการ ส่วนผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว ถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อม ด้วยผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว

แต่ถ้าเป็นความผิดซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้³⁹ และถ้าผู้กระทำ ใ้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงาน อัยการพร้อมด้วยสำนวน (มาตรา 142)

ในกรณีข้อ 2,3 นี้ เรียกว่าสำนวนรู้ตัวผู้กระทำผิด ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าจับ ผู้ต้องหาได้หรือมีทางจะได้ตัวมาหรือไม่

หน้าที่ของพนักงานอัยการ เมื่อได้รับสำนวนสอบสวน (ม.143-147)

เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตรา 142 ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังนี้

1. ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง (ความเห็นของพนักงานสอบสวน) ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวน ส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป

2. ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง (ความเห็นของพนักงานสอบสวน) ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

ก. สั่งทนายที่เห็นสมควรให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาซักถามเพื่อสั่งต่อไป

ข. วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้หรือขอให้ศาลชั่งแล้วแต่กรณี และจัดการสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาราชการแทนเท่านั้น มีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง (ม. 143)

นอกจากนี้ในกรณี ม. 144 หากกรณีอัยการมีคำสั่งฟ้อง และความฉกฉกรเป็นความฉกซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ พนักงานอัยการอาจมีอำนาจพิจารณาเห็นสมควร

(1) "ให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้นแทนการที่จะส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ" หรือ

(2) "เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งตัวมายังพนักงานอัยการแล้ว สั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจเปรียบเทียบคดีให้ก็ได้"

ความฉกที่อาจเปรียบเทียบได้ คือความฉกตาม ป.วิ. อาญา ม. 37, 38 คือความฉกเหตุโทษ หรือความฉกที่เปรียบเทียบได้ตาม ก.ม. อื่น ๆ กรณีของ ม. 144 อาจเป็นเรื่องที่ พนักงานสอบสวนมิได้เปรียบเทียบคดีมาก่อนเลย หรืออาจพยายามเปรียบเทียบมาแล้ว กรณีอาจตกลงกันไม่ได้ หรือผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับตามเปรียบเทียบก็ได้

ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอธิบดีกรมอัยการ ถ้าในจังหวัดพระนครธนบุรี ให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสน่ออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสน่อผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ต้องหา ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 143

ในกรณีที่อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี แยกคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยความเห็นที่แย้ง ให้อธิบดีกรมอัยการเพื่อชี้ขาด แต่ถาคติจะขาดอายุความหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นก็ให้พนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นไปก่อน (ม.145 ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 333)

บทบัญญัติในมาตรานี้ ให้นำมาบังคับในกรณีพนักงานอัยการจะอุทธรณ์ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม

คำสั่งแก้ชกไม่ฟ้องคดี

เมื่อมีคำสั่งแก้ชกไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะไต่หลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะช่วยให้ศาลลงโทษผู้ต้องหาได้ (ม.147)

กรณีของ ม.147 คำสั่งแก้ชกไม่ฟ้องคดีมิได้ทำให้คดีอาญาระงับลง กล่าวคือจะถือว่าเป็นคดีที่สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับตาม ม.39 วิ.อาญามีได้ ก.ม. เพียงแต่ห้ามมิให้สอบสวนบุคคลนั้น ในเรื่องที่ถูกกล่าวหา นั้นอีก โดยอาศัยพยานหลักฐานเดิม ทั้งนี้จึงอาจสอบสวนบุคคลอื่นได้ต่อไป หรือหากมีกรณีหลักฐานใหม่ปรากฏขึ้นก็อาจรื้อฟื้นคดีมาสอบสวนผู้ต้องหานั้นใหม่ได้ ฟังสังเกตว่า ถ้าเป็นการสอบสวนข้อหาใหม่ (เรื่องอื่น) ไม่เกี่ยวกับข้อหาเดิมย่อมกระทำได้ จะนำหลักเรื่อง

ฟ้องข้ามม. 39(4) มาใช้มิได้ เช่น มีคำสั่งแก้ชากไม่ฟ้องฐานจริงทรัพย์สิน กรณีอาจสอบสวนผู้ต้องหาคนนั้นใหม่ฐานชกคนตายยอมกระทำได้

ม. 147 อนุญาตให้สอบสวนในเรื่องเดิมได้ เมื่อปรากฏว่ามีหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ลงโทษผู้ต้องหาได้

อย่างไรเป็นหลักฐานใหม่ คงมีความหมายว่า มิใช่หลักฐานที่ปรากฏในการสอบสวนครั้งก่อน ไม่เคยปรากฏมาก่อน อาจเป็นหลักฐานที่มีอยู่แล้ว แต่สอบไปไม่ถึงหรืออาจเป็นหลักฐานที่เพิ่งปรากฏขึ้นก็ได้ ความสำคัญมีอยู่ว่าหลักฐานใหม่นั้นต้องสำคัญแก่คดี ถึงขนาดที่น่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหาได้ ทั้งนี้อยู่ที่ข้อเท็จจริงเป็นกรณีไป แต่คงน่าจะหมายความว่าหลักฐานนั้นต้องมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ แสดงว่าจำเลยนั้นได้กระทำผิดจริงในชั้นนี้คงไม่อาจจะบดงไปได้ว่า ต้องเป็นประจักษ์พยานเท่านั้น เพราะต้องพิสูจน์เท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป

ข้อสังเกต

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล หากผู้ต้องหาอยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนก็ย่อมไม่มีปัญหา เพราะสามารถส่งตัวผู้ต้องหาต่อศาลได้ กรณีที่ผู้ต้องหาไม่อยู่ในอำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวนหรือไม่อยู่ในอำนาจศาล ม. 141 วิ. อนุญาต บัญญัติเพียงว่า ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามา แปลความตาม ม. 141 ก็คงหมายความว่าให้กระทำโดยวิธีใดก็ได้ เช่น เชิญตัวมา เรียกตัวมา หรือออกหมายจับ เพื่อให้ได้ตัวมาฟ้องศาล กรณีจึงเป็นปัญหาว่า หากไม่สามารถได้ตัวมา พนักงานอัยการจะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล โดยไม่มีตัวผู้ต้องหานั้นมาศาลได้หรือไม่

ฎีกาที่ 126/2488 คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ จะต้องจัดการให้ไต้วุฒิต้องหา มาศาลพร้อมกับยื่นฟ้อง จะยื่นฟ้องขึ้นมาโดยขอให้ศาลออกหมายจับจำเลยเพื่อ กันมิให้ความผิดชกอายุความฟ้องร้องนั้นไม่ไ้ เป็นการขัดต่อความประสงค์ของกฎหมาย ว่าด้วยอายุความฟ้องร้องคดีอาญา

ฎีกาที่ 748/2489 คดีอาญาโจทก์จะยื่นฟ้องขอให้ศาลออกหมายจับจำเลย มาพิจารณาเพื่อกันมิให้คดีชกอายุความนั้นไม่ไ้ เป็นการขัดต่อความประสงค์ของกฎหมาย ในเรื่องอายุความล่วงเลยในการฟ้องคดีอาญา

ฎีกาที่ 515/2491 (ประชุมใหญ่) โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยหาว่าลักทรัพย์ และกล่าวว่าเจ้าพนักงานไ้จับจำเลยมาควบคุมไว้ระหว่างสอบสวน แล้วไ้ขอให้ศาล ชั่งต่อไปอีก ครอบกำหนดศาลอาญาทไ้ซึ่งแล้วปล่อยตัวไป ต่อมาพนักงานสอบสวนสอบสวน เสรีจคคิมมูล แต่คคคตามตัวจำเลยไม่พบ และไม่ปรากฏว่าจำเลยมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งที่ไค จึงขอให้ศาลออกหมายจับจำเลยมาพิจารณาพิพากษาลงโทษตามคำขอของโจทก์

ศาลฎีกาไ้ประชุมโดยที่ประชุมใหญ่ว่า ตามมาตรา 141 ตอนท้ายบัญญัติ ให้พนักงานอัยการจัดการให้ไต้วุฒิต้องหา มาศาลพร้อมกับยื่นฟ้อง ประกอบกับมาตรา 165 ว่า ในวัยไ้ส่วนมูลฟ้องให้จำเลยมาศาลหรือคุมตัวมาศาล ฉะนั้นเมื่ออัยการยื่นฟ้องต่อศาล จึงเป็นหน้าที่ต้องนำตัวจำเลยมาส่งศาลด้วย ถ้าไม่ไ้ตัวจำเลยมาศาล ก็ไม่ประทับฟ้อง และออกหมายจับ เพราะเป็นการยืคอายุความฉันเป็นผลร้ายแก่จำเลย (อ้างฎีกาที่ 126/2489)

ส่วนในเรื่องที่โจทก์อ้างว่าจำเลยไ้ถูกควบคุมตัวจนขอให้ศาลสั่งชั่ง ครอบกำหนดตาม มาตรา 87 แล้ว ไม่มีอำนาจจะจับกุมคุมชั่งไคอีก ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เจ้าพนักงานมีทางที่จะจับกุมคุมชั่งตัวจำเลยไคอีกตามความในมาตรา 87 วรรคแรก ตามความจำเป็นตามพฤติการณ์ของคดี คือเพียงเท่าที่จำเป็นจะนำตัวจำเลยมาส่งศาล แต่จะควบคุมเพื่อเหตุอื่น เช่นสอบสวนต่อไปหรือรออัยการสั่งฟ้องไม่ไ้

แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ในอำนาจของศาลแล้ว พนักงานอัยการก็สามารถฟ้องได้โดยไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาลแต่อย่างใด

ฎีกาที่ 1497/2496 (ประชุมใหญ่) ผู้เสียหายฟ้องจำเลยฐานทำร้ายร่างกาย ศาลให้จำเลยมีประกันตัวไป ต่อมาอัยการฟ้องจำเลยในมูลกรณีเดียวกัน ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลที่จะเรียกตัวจำเลยจากนายประกันได้ อัยการไม่ต้องส่งตัวจำเลยพร้อมกับฟ้อง

ฎีกาที่ 1735/2514 (ประชุมใหญ่) ในคดีอาญาถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาซึ่งศาลควย อายุความจึงจะหยุดนั้น แต่ถ้าไม่ได้ตัวจำเลยมาศาลแม้จะยื่นฟ้องแล้ว อายุความก็ยังคงเดิมอยู่

ศาลชั้นต้นได้รับปากซึ่งผู้ต้องหาไว้จากพนักงานสอบสวนและออกหมายซึ่งไว้แล้ว ผู้ต้องหาหลบหนีไปเสียก่อนยื่นฟ้อง กรณีเช่นนี้นับได้ว่าจำเลยเป็นผู้ที่อยู่ในอำนาจในคดีนี้แล้ว ศาลชั้นต้นชอบที่จะรับฟ้องของโจทก์ไว้ดำเนินการต่อไป

ฎีกาที่ 1020/2518 จำเลยต้องจำคุกในคดีเรื่องหนึ่ง อัยการจึงฟ้องคดีอีกเรื่องหนึ่ง โดยขอให้ศาลเบิกตัวจำเลยมาศาล แต่จำเลยคนหนึ่งหลบหนีไปจากเรือนจำก่อนฟ้อง ทั้งนี้ ศาลรับฟ้องได้เฉพาะจำเลยที่มีตัวอยู่เท่านั้น

การสอบสวนชั้นสุทรพลิกศพ

การสอบสวนชั้นสุทรพลิกศพ (Post Mortem inquest)

เป็นการสอบสวนอีกประเภทหนึ่งในกรณีที่มีการตายโดยฉับพลันหรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งนอกจากจะต้องมีการสอบสวนสามัญดังที่กล่าวมาแล้ว ยังจำเป็นต้องมีการสอบสวนชั้นสุทรพลิกศพ เพื่อพิสูจน์พิจารณาสาเหตุของ

การตายให้แน่ชัดลงไปว่าผู้ตายเป็นใคร ตายจากเหตุอันใด ทั้งนี้เพื่อความแน่นอนในเบื้องต้น เพราะอาจมีกรณีความเกี่ยว ปกปิดร่องรอยการกระทำผิด เจ้าพนักงานทำเกินกว่าเหตุ จึงจำเป็นต้องมีการสอบสวนพลิกศพเพื่อหาสาเหตุให้แน่นอนก่อนที่พยานหลักฐานจะสูญหายไปโดยสภาพเน่าเปื่อยยุพัง ทั้งนี้เป็นต้น นอกจากนั้นในกรณีที่ความตายเป็นผลจากการกระทำผิดอาญาให้ทำการสอบสวนรวมทั้งชันสูตรพลิกศพ ถ้าการชันสูตรยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฝังผู้ต้องหา (ม.129)

1. กรณีที่จะต้องมี การสอบสวนชันสูตรพลิกศพ

ตาม ม.148 วิ.อาญา จะมีการชันสูตรพลิกศพดังต่อไปนี้

ก. กรณีตายโดยฉับพลัน ซึ่งได้แก่

1. มาตัวตาย
2. ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
3. ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
4. ตายโดยอุบัติเหตุ
5. ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ

ข. ตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน เว้นแต่การประหารชีวิตตามกฎหมาย การตายในระหว่างควบคุมนั้นนอกจากจะชันสูตรพลิกศพแล้ว ยังต้องมี การไต่สวนที่เรียกว่า "ไต่สวนคดีวิสามัญฆาตกรรม" ตาม ม.150 วิ.อาญา

"มาตัวตาย" เช่น ฆาตกรรม ยิงตัวตาย บุกรอกตาย เหตุที่ต้องชันสูตรพลิกศพก็เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นการฆ่าตัวตายจริง เพราะอาจเป็นฆาตกรรมอำพรางคดีก็ได้

"ถูกผู้อื่นทำให้ตาย" เป็นการตายจากการกระทำของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะ เป็นเจตนา ไม่เจตนา หรือประมาท ในกรณีการตายเป็นผลจากการกระทำของ -

เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จะต้องมีการไต่สวนวิสามัญฆาตกรรม ตาม ม.150 วรรค 3 อีกด้วย

"ถูกสัตว์ทำร้ายตาย" เช่น เลือดกัดตาย งูพิษกัดตาย เหตุผลที่ฟ้องชั้นผู้ทรงอำนาจเดียวกัน "ฆ่าตัวตาย"

"ตายโดยอุบัติเหตุ" เช่น พ้นท่าตาย รถคว่ำตาย ตกน้ำตาย

"ตายโดยมิปรากฏเหตุ" คือไม่ทราบว่าตายเพราะเหตุใด จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ไต่ความแน่ชัด

"กรณีตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน" นั้นไม่คำนึงถึงเหตุแห่งการตาย ดังนั้นจะเป็นการตายโดยธรรมชาติ เช่น แก่ตาย เป็นโรคตาย หรือตายโดยฉิบขรรษชาติตามกรณีที่ถูกอ้าวมาแล้ว ก็จำต้องชั้นผู้ทรงอำนาจพิเศษ

พึงสังเกตว่า คำว่า "ควบคุม" ตามมาตรานี้มีความหมายกว้างกว่าบทนิยามตาม ม.2(21) ซึ่งหมายถึงการการควบคุมในทุก ๆ กรณี ดังนั้น นักโทษตายในเรือนจำถือว่าตายในระหว่างควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งต้องมีการชั้นผู้ทรงอำนาจพิเศษ และไต่สวนวิสามัญตาม ม.148, 150 (ฎีกาที่ 106/2501 ป.ช.ญ.)

2. ผู้มีหน้าที่ชั้นผู้ทรงอำนาจพิเศษ

ตาม ม.150 วรรคแรก "ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ ๆ ศพนั้นอยู่กับอนามัยจังหวัด หรือแพทย์ประจำสถานีอนามัย⁴⁰ หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลเป็นผู้ชั้นผู้ทรงอำนาจพิเศษโดยเร็ว และให้หาบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล"

40 มาตรา 150 วรรคแรก เดิมใช้แพทย์ประจำศาลา แต่ได้แก้ไขข้อความใหม่ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 333 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515

วรรคสอง "ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการ
ชันสูตรพลิกศพทราบ"

ฎีกาที่ 167/2504 แพทย์ชันสูตรพลิกศพเป็นอนามียอำเภอภิไธย

3. การไต่สวนคดีวิสามัญฆาตกรรม

การไต่สวนวิสามัญฆาตกรรมเป็นการไต่สวนโดยศาล⁴¹ ในกรณีที่มีการ
ตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือการ
ตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อ
ได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงาน
อัยการ ให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ ๆ ศพนั้นอยู่ ให้ทำการ
ไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย
ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ (ม.150
วรรค 3)

41 กฎหมายเดิมบัญญัติให้ผู้พิพากษาไปชันสูตรพลิกศพในกรณีวิสามัญฆาตกรรม
ต่อมาได้มี พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2498
ยกเลิก ม.150 เดิม โดยกำหนดให้มีการไต่สวนในศาลแทน โดยผลของ
ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 333 โดยยกเลิก ม.150 เกี่ยวกับการไต่สวนในศาล
กล่าวคือ ไม่ต้องมีการไต่สวนในศาลอีกต่อไป เพียงแต่ให้พนักงานอัยการ
แห่งท้องที่ ๆ ศพนั้นอยู่นายหนึ่ง ร่วมชันสูตรกับพนักงานสอบสวนและบุคคล
ตาม ม.150 วรรคแรก ก็เป็นการเพียงพอ

หมายเหตุ

1. ม.150 วรรค 3 ถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 333
ค.พ.ค.ที่ 41
2. ในขณะนี้ให้มี พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อาญา (ฉบับที่ 12)
พ.ศ.2523 (ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2523) มาตรา 3 ให้ยกเลิกความใน ม.150
แห่ง ป.วิ.อาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 33 ลงวันที่ 13 ธันวาคม
พ.ศ.2515 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ กับสาธารณสุข
จังหวัดหรือแพทย์ประจำสถานีอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ
โดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มี
หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์
ประจำตำบล

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพ
ทราบ

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่า
ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน
ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานสอบสวน
ส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการทำการร้องขอศาล
ชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน
เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใคร เป็น
ผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

ในการไต่สวน ให้ศาลปิดประการแจ้งกำหนดครั้นที่จะทำการไต่สวนไว้
ที่ศาลก่อนวันทำการไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และให้พนักงานอัยการนำพยานหลักฐาน
ทั้งปวงที่แสดงถึงการตายดังกล่าวในวรรคก่อนมาสืบ

เมื่อศาลไต่สวนประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนแล้ว และก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น ตามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้ดูแลผู้ตาย มีสิทธิยื่นคำร้องขอศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบและนำสืบพยานอื่นได้ด้วย เพื่อการนี้ให้มีสิทธิแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินการแทนได้เพื่อประโยชน์ในการนี้ให้พนักงานอัยการแจ้งกำหนดการไต่สวนไปให้บุคคลดังกล่าวแล้วคนหนึ่งคนใดทราบเท่าที่สามารถจะทำได้

คำสั่งของศาลตามวรรคนี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นใดฟ้อง หรือจะฟ้องคดีเกี่ยวกับกรณานั้น

เมื่อศาลไต่สวนแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการเพื่อส่งให้แก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป ตามแต่กรณี

หมายเหตุ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ข้อ 2 ได้ยกเลิกความในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2499 โดยให้เหตุผลว่าวิธีการรับสารพยานไม่สะดวกและเหมาะสม แต่เมื่อประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ประกาศใช้แล้วปรากฏว่าเจ้าพนักงานที่มีอำนาจตามกฎหมายบางแห่งได้รัตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบ เช่น เมื่อถึงราษฎรตายหรือทำร้ายราษฎรถึงแก่ความตายแล้วมักจะทำเป็นวิสามัญฆาตกรรมและสรุปสำนวนส่งให้อธิบดีกรมอัยการวินิจฉัยโดยไม่ต้องให้ศาลทำการไต่สวนก่อน ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นแก่ผู้ตาย ซึ่งญาติผู้ตายไม่สามารถนำพยานเข้าสืบเป็นการให้อำนาจพนักงานสอบสวนมากเกินไป จึงสมควรยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ข้อ 2 และให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ที่ถูกยกเลิกมีผลใช้บังคับต่อไป

4. อำนาจของผู้นับสฤตรพลิกศ

4.1 มีอำนาจสั่งให้ผ่าศพบแล้วแยกซากุส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือจะให้ส่งทั้งศพบหรือบางส่วนไปยังแพทย์หรือเจ้าพนักงานแยกซากุของรัฐบาล หากมีความจำเป็นเพื่อพบเหตุแห่งการตาย (ม.151)

4.2 ในกรณีที่ศพบยังแล้ว ผู้นับสฤตรมีอำนาจจัดให้มีการศพบขึ้นเพื่อตรวจดู เว้นแต่จะเห็นว่าไม่จำเป็นหรือจะเป็นอันตรายแก่อนามัยของประชาชน (ม.153)

การผ่าศพบแยกซากุในขณะนี้มักจะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ทางนิติเวชวิทยาเป็นผู้จัดทำ เพราะศึกษามาทางนี้โดยตรง เช่น การเอากะเพาะไปตรวจดูในกรณีตายเพราะดื่มยาพิษ

5. หน้าที่ของแพทย์และเจ้าพนักงานชันสฤตรพลิกศ

5.1 หน้าที่แพทย์หรือพนักงานแยกซากุ ⁴²

1. ทำรายงานถึงสภาพของศพบ หรือส่วนของศพบตามที่พบเห็น หรือตามที่ปรากฏจากตรวจพร้อมทั้งความเห็น

2. แสดงเหตุที่ตายเท่าที่จะทำได้

3. ลงวัน เดือน ปี และลายมือชื่อในรายงานแล้วจัดส่งไปยังพนักงานผู้กระทำการชันสฤตรพลิกศ

5.2 หน้าที่ของเจ้าพนักงานชันสฤตรพลิกศ

1. ทำความเห็นเป็นหนังสือหลังจากชันสฤตรศพบแล้ว แสดงเหตุพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าเป็นใคร หรือสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิดเท่าที่จะทราบได้ (ม.154) ในกรณีนี้ ก.ม.ให้นำทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนมาไขบังคับโดยอนุโลม (ม.155)

42 กรณีผ่าศพบหรือแยกซากุ ตาม ม.151

2. ในกรณีที่มีการขายมิใช่เป็นผลจากการกระทำผิดอาญาให้ส่ง
 ส่วนการขึ้นสูทพลิกศไปยังผู้ว่าราชการประจำจังหวัด⁴³ (ม.156)

3. ในกรณีที่มีการขายเป็นเพราะการกระทำของเจ้าพนักงาน
 ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือขายในระหว่างควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่า
 ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้ส่งส่วนให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทน ออกคำสั่ง
 ฟ้องหรือไม่ฟ้องตาม ม.143 วรรคท้าย⁴⁴

6. การขึ้นสูทพลิกศเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน

โดยผลของ ม.129 ที่ว่า ถ้าหากได้เริ่มมีการขึ้นสูทพลิกศแล้ว
 ถ้าการขึ้นสูทพลิกศยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล แสดงว่าการขึ้นสูทพลิกศ
 เป็นแค่เพียงส่วนหนึ่งของการสอบสวน แต่เคยมีคดีว่าในการสอบสวนความผิดฐานฆ่าคนนั้น
 แม้ไม่มีการขึ้นสูทพลิกศผู้ถูกฆ่าตาย ก็ไม่ห้ามในการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้การ
 ขึ้นสูทพลิกศจำเป็นต่อการสอบสวนก็จริง แต่ทว่าไม่เป็นความจำเป็นโดยแท้สำหรับ
 การสอบสวน ทั้งจะเห็นได้จาก ม.153 กรณีคดีถูกยิง ก็อาจไม่ต้องชุกมาตรวจถ้าจะ
 เป็นอันตรายต่ออนามัยประชาชน เท่ากับว่าการขึ้นสูทพลิกศไม่จำเป็นเสมอไป อย่างไรก็ตาม
 ก็ตามถ้ามีการขึ้นสูทพลิกศไปบ้างแล้วยังไม่เสร็จ การฟ้องคดีอาจผิดหลักหรือไขว้เขว
 ไปได้โดยที่มีการขึ้นสูทพลิกศเพียงครั้ง ๆ กลาง ๆ จึงห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล
 ดังกล่าวข้างต้น⁴⁵ (ฎีกาที่ 1261/2481)

43 หากเป็นผลจากการกระทำผิดอาญา ก็นำส่วนการขึ้นสูทพลิกศรวมไว้
 ในส่วนการสอบสวน เพื่อดำเนินการฟ้องร้องผู้กระทำผิดต่อไป

44 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515

45 สัญญา ขรรณศักดิ์, ประภาศน์ อวยชัย : คำอธิบาย ป.วิ.อาญา หน้า 175
 เนติบัณฑิตยสภา, 2518